

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Petr Fuka

Trest domácího vězení

Diplomová práce

Olomouc 2024

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Trest domácího vězení vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne

.....

Petr Fuka

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat vedoucí mé diplomové práce JUDr. Bronislavě Coufalové, Ph. D. za odborné vedení mé diplomové práce a za cenné rady k psaní diplomové práce. Dále bych chtěl poděkovat soudcům Okresního soudu v České Lípě, Okresního soudu v Olomouci a Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci za vyplnění mých dotazníků. Nakonec bych rád poděkoval své rodině za podporu během studia.

Seznam použitých zkratk

TZ	Trestní zákoník
TŘ	Trestní řád
ZSVM	Zákon o soudnictví ve věcech mládeže
PMS	Probační a mediační služba
TDV	Trest domácího vězení
TOS	Trest odnětí svobody
slov. TZ	Slovenský trestní zákon

Obsah

Seznam použitých zkratk	4
Úvod	6
1. Vymezení základních pojmů	8
1.1. Pojem trest a jeho účel	8
1.2. Retributivní justice.....	11
1.3. Restorativní justice	12
1.4. Alternativní tresty	13
2. Historický vývoj právní úpravy trestu domácího vězení na území ČR.....	15
3. Ukládání trestu domácího vězení	20
3.1. Podmínky pro uložení trestu domácího vězení	20
3.2. Místo výkonu trestu, stanovení časového období a povinnosti odsouzeného	23
3.3. Rozhodnutí o uložení trestu domácího vězení a stanovení náhradního trestu odnětí svobody	26
4. Výkon a kontrola výkonu trestu domácího vězení	30
4.1. Nařízení výkonu trestu domácího vězení.....	30
4.2. Změna trestu domácího vězení	31
4.3. Odklad, přerušení a upuštění od výkonu trestu domácího vězení	32
4.4. Kontrola výkonu trestu domácího vězení	33
4.4.1. Namátkové kontroly prováděné probačním úředníkem.....	35
4.4.2. Elektronický monitoring odsouzeného.....	37
4.5. Rozhodnutí o výkonu náhradního trestu odnětí svobody	40
5. Srovnání se zahraniční právní úpravou	43
5.1. Právní úprava v Anglii a Walesu	43
5.2. Právní úprava na Slovensku.....	46
6. Výzkum mezi soudci	49
Závěr	54
Seznam použitých zdrojů	56
Abstrakt/Abstract	60
Klíčová slova/Keywords	61
Přílohy	62

Úvod

V této diplomové práci se budu zabývat jedním z alternativních trestů, a to trestem domácího vězení. Tento trest byl zaveden do naší právní úpravy trestním zákoníkem z roku 2009 a v současnosti se jedná o jeden z nejméně ukládaných trestů vůbec. Podle mého názoru si tento trest zaslouží více pozornosti, jelikož jsou s ním spojeny mnohé výhody např. zachování pozitivních sociálních vztahů odsouzeného aj., a tudíž považuji za vhodné se v této práci tímto tématem zabývat.

Cílem této práce je zjistit důvody nízkého počtu ukládaných trestů domácího vězení oproti jiným alternativním trestům a nastínit možná řešení, která by vedla k jeho častějšímu ukládání. Dále je mým cílem zodpovězení následujících výzkumných otázek: Má trest domácího vězení větší předpoklady pro naplnění účelu trestu oproti trestu odnětí svobody? Může mít vliv na počet uložených trestů domácího vězení zrušení institutu přeměny trestu domácího vězení a navrácení se k institutu náhradního trestu odnětí svobody? Je absence elektronického monitoringu skutečnou příčinou nižšího počtu uložených trestů domácího vězení?

Pro účely sepsání mé práce budu jako prameny používat především zákony a jiné právní předpisy, komentářovou literaturu a monografie. Dále využiji příspěvky ze sborníku, odborné články, judikaturu, důvodové zprávy a internetové zdroje. Nakonec také použiji informace získané z dotazníků, které mi vyplnili soudci Okresního soudu v České Lípě, Okresního soudu v Olomouci a Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci.

V práci budu zejména používat metodu analytickou, abych odhalil nedostatky současné právní úpravy tohoto institutu (účinné ke dni 31. prosince 2023). Tato metoda bude doplněna o metodu komparativní, kdy budu v práci porovnávat současnou právní úpravu s tou starší, a také budu srovnávat českou právní úpravu se zahraniční, abych mohl nalézt případná inspirativní ustanovení, která by vedla k častějšímu ukládání trestu domácího vězení.

V úvodní kapitole vymezím základní pojmy související s trestem domácího vězení, tedy pojem trest a jeho účel, retributivní justice, restorativní justice a alternativní tresty.

Druhá kapitola se bude zabývat historií trestu domácího vězení na našem území, jelikož to považuji za nezbytné pro pochopení současné právní úpravy. Zároveň se pokusím analyzovat problémy předchozí právní úpravy tohoto trestu a nastíním jejich možná řešení.

Ve třetí kapitole budu analyzovat právní úpravu podmínek pro ukládání trestu domácího vězení. Dále se budu v této části práce zabývat místem výkonu tohoto trestu, časem, v němž je odsouzený povinen se zdržovat v soudem určeném obydlí, a také povinnostmi odsouzeného. Nakonec analyzuji náležitosti rozhodnutí o uložení trestu domácího vězení. Cíleně se zaměřím na problematické aspekty spojené s ukládáním domácího vězení a uvedu, jak by se dalo těmto problémům předejít.

Ve čtvrté kapitole podrobně rozeberu problematiku výkonu trestu domácího vězení a způsoby jeho kontroly, a tedy i s tím související rozhodnutí o nařízení výkonu náhradního trestu odnětí svobody. V této části práce se především pokusím nalézt hlavní problémy, jež souvisejí s kontrolou výkonu trestu domácího vězení.

Pátá kapitola se bude zabývat srovnáním české právní úpravy domácího vězení s tou zahraniční, tedy konkrétně s právní úpravou Anglie a Walesu a Slovenska. Anglii a Wales jsem si pro komparaci vybral z toho důvodu, že tyto země mají s ukládáním obdoby trestu domácího vězení bohaté zkušenosti. Slovenskou právní úpravu jsem si vybral z toho důvodu, že naše státy byly v minulosti jedním celkem, a tudíž naše právní úpravy vykazují určitou podobnost. Hlavním cílem této kapitoly je nalézt inspirativní ustanovení pro naši právní úpravu trestu domácího vězení.

V poslední kapitole shrnu odpovědi soudců na můj dotazník, jehož cílem bylo zjistit jejich názory, proč je trest domácího vězení ukládán méně než jiné tresty. Některé názory soudců podrobím analýze. Cílem této kapitoly je nalézt další možné důvody nízkého počtu uložených trestů domácího vězení, které v předchozích kapitolách nebyly uvedeny.

1. Vymezení základních pojmů

Nejprve, než se začnu zabývat samotným tématem diplomové práce, tedy trestem domácího vězení, považuji za nezbytné v úvodní kapitole vymežit některé základní pojmy, které s tímto tématem úzce souvisí. Těmito pojmy, které bych chtěl v následujících podkapitolách definovat, jsou pojem trest a jeho účel, retributivní justice, restorativní justice a alternativní tresty.

1.1. Pojem trest a jeho účel

Podle Jelínka lze pojem trest definovat jako „*zákonem stanovený právní následek za určité protiprávní jednání*“. Trest je v českém trestním právu chápán jako nástroj státního donucení, který užívají soudy k ochraně zájmů, jež jsou chráněny trestním zákonem. Tento zákon chrání naši společnost před trestnými činy a jejich pachateli. Pro odsouzeného znamená trest určitou újmu na svobodě, majetkových nebo jiných právech. Na těchto právech může pachatele trestného činu postihnout pouze k tomu oprávněný subjekt, tedy trestní soud, a to pouze na základě zákona.¹

Kratochvíl vymezuje trest jako „*právní následek trestného činu, který je třeba odlišit od „následku“ jednání jako obligatorního znaku objektivní stránky trestného činu*“. Trest lze uložit jen za spáchaný trestný čin (*nulla poena sine crimine*), pouze na základě zákona (*nulla poena sine lege*), přičemž trest může uložit jen k tomu oprávněný subjekt, tedy konkrétně trestní soud. Újma, která je pachateli trestného činu způsobena jako zákonem předpokládaný důsledek pachatelova protiprávního jednání, musí být v souladu se zásadou subsidiarity trestní represe.² Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „TZ“) uvádí v ustanovení § 12 odst. 2: „*Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu*“. Pojem subsidiarita trestní represe lze tedy chápat tak, že trestní právo je krajním prostředkem ochrany společenských vztahů, kdy nástroje trestního práva lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, a zároveň nelze uvažovat o uplatnění odpovědnosti podle jiných právních předpisů (využití nástrojů ochrany společenských vztahů podle práva občanského, obchodního a správního).

Pomocí trestů, konkrétně prostřednictvím pohružky trestu, ukládáním trestů, případně nařízením jejich výkonu, chrání trestní právo společnost před kriminalitou. Z toho vyplývá, že

¹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. vydání. Praha: Leges, 2019. s. 395-397.

² KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 553.

i jen pouhá pohružka trestu obsažená v trestních zákonech může odvracet potenciální pachatele od páchaní trestné činnosti. Co se týče ukládání trestu, tak ten musí být uložen v souladu se zásadou humanismu, podle níž by měl být uložen trest, který je rozumný a měl by působit újmu pouze tehdy, vyžaduje-li to splnění účelu trestu. Nemělo by tedy docházet k situacím, kdy újma, která je obsahem trestu, by měla převyšovat nezbytně nutnou míru ochrany společnosti před pachateli trestných činů. Z toho tedy vyplývá, že pokud to okolnosti dovolují, je vhodné pachateli uložit trest nespojený s odnětím svobody, tedy alternativní trest. Se zásadou humanismu je spjat i zákaz ukládání krutých, nelidských nebo ponižujících trestů (§ 37 odst. 2 TZ a čl. 7 odst. 2 ústavního zákona č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod).³

Pouze pachatele lze trestem bezprostředně postihnout na jeho právech (zásada personaly trestu), jestliže tedy újma přímo postihuje i někoho jiného než pachatele, není takováto újma trestem. Zpravidla se bude jednat o institut zabránění věci podle § 101 TZ, kdy dochází k zabránění věci nepatřící do vlastnictví pachatele (újma je způsobena jiné osobě). Újma, která je způsobena pachateli za jeho protiprávní jednání musí odpovídat povaze a závažnosti spáchaného trestného činu. Kromě toho je také obsahem újmy společenské odsouzení činu a jeho pachatele.⁴ Co se týče samotných důvodů a účelu trestání, existují tři nejvýznamnější teorie. Mezi tyto trestní teorie patří absolutní, relativní a smíšená teorie.⁵

Dle absolutní teorie nelze trest ospravedlňovat ničím jiným než svou zasloužeností. Lata ve své publikaci uvádí, že tuto teorii naplňují tři prvky. Zaprvé, potrestán může být jen člověk, který se zaviněně dopustil něčeho špatného. Zadruhé, musí být uložen takový trest, který odpovídá závažnosti pachatelova jednání. A nakonec, pokud jsou naplněny předchozí dva prvky, tak je trest eticky správný.⁶ Pro absolutní teorii trestání je tedy typické, že trest musí být zasloužený, tzn. za spáchaný trestný čin, kterého se pachatel dopustil, mu musí být uložen trest odpovídající závažnosti takového činu. Nicméně to nelze chápat tak, že újme, která byla způsobena trestným činem, musí odpovídat újma, která je způsobena trestem. Tudiž nedochází k aplikaci tzv. lex talionis (oko za oko, zub za zub aj.). Trest, který je pachateli trestného činu uložen, tak nemusí způsobovat více újmy, než kterou pachatel svým činem způsobil. Nicméně u všech podobně závažných trestných činů musí být výše uloženého trestu stejná.⁷

³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 9. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. s. 337.

⁴ Tamtéž, s. 338.

⁵ Tamtéž, s. 328.

⁶ LATA, Jan. *Účel a smysl trestu*. Praha: LexisNexis CZ, 2007. s. 34.

⁷ Tamtéž

Absolutní teorie vychází z ideje *punitur, quia peccatum est*, tedy trestá se, protože bylo páčáno zlo. Tuto teorii trestání zastávali Aristoteles, Tomáš Akvinský, I. Kant a G. W. F. Hegel. Tyto myšlenky byly charakteristické také pro tzv. klasickou školu trestního práva.⁸

Oproti tomu relativní teorie vychází z myšlenky *punitur, ne peccetur*, trestá se, aby nebylo páčáno zlo. Smysl trestu byl touto teorií spatřován v nápravě pachatele a v ochraně společnosti před pachateli trestných činů. Aby nedošlo k opětovnému páčání trestné činnosti, je potřeba, aby trest pachatele „vyléčil“.⁹ Prvek odplaty jako hlavní znak trestu byl relativní teorií odmítán. Tento postoj zastávala pozitivistická škola trestního práva, která se spíše než na trest zaměřovala na osobu pachatele a prevenci pomocí opatření. Mezi představitele relativní teorie patřili P. J. A. von Feuerbach, F. von Liszta, C. Lombrosa a E. Ferri.¹⁰ Dalším významným představitelem byl Jeremy Bentham, který prosazoval generální prevenci, kterou považoval za ospravedlnění trestu, a zároveň za cíl, kterého se má trestem dosáhnout.¹¹

Na předchozí dvě teorie navázala teorie smíšená, která se snažila sloučit ideu odplatného a účelného trestu. Tato teorie prosazuje uložení spravedlivého trestu, přičemž výše tohoto trestu musí odpovídat závažnosti pachatelova jednání, a to za současného pozitivního působení na pachatele a ostatní členy společnosti. Tato teorie aktuálně převládá ve většině vyspělých státech. Vychází z ní i česká trestněprávní nauka a je uznávána i českou justicí.¹²

Co se samotného účelu trestu týče, není v současné době v TZ z roku 2009 vymezen (dříve byl vyjádřen v ustanovení § 23 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona). Pro stanovení účelu trestu je tedy potřeba vycházet z obecných zásad trestání. Těmito zásadami jsou zásada zákonnosti, z. individualizace použitých sankcí, z. přiměřenosti, z. neslučitelnosti určitých druhů sankcí u téhož pachatele, z. humanity a z. personality trestu. Podle zásady zákonnosti lze trestní sankce, jak tresty, tak ochranná opatření, ukládat pouze na základě zákona (*nulla poena sine lege*). Zásada individualizace použitých sankcí se uplatní při stanovování druhu a výměry trestních sankcí, a to s přihlédnutím k povaze a závažnosti trestného činu, jakož i k přitěžujícím i polehčujícím okolnostem. Dále se musí přihlédnout k osobě a poměrům pachatele trestného činu, a také k nárokům poškozeného. Dle zásady přiměřenosti musí být pachateli uložena sankce, která je adekvátní s ohledem na spáchaný trestný čin. Zásada neslučitelnosti určitých

⁸ JELÍNEK a kol. *Trestní právo hmotné...*, s. 396.

⁹ Tamtéž, s. 396-397.

¹⁰ KRATOCHVÍL a kol. *Trestní právo hmotné...*, s. 544-545.

¹¹ ŠÁMAL a kol. *Trestní právo hmotné...*, s. 329.

¹² Tamtéž, s. 330.

druhů sankcí u téhož pachatele zakazuje, aby byla témuž pachateli uložena sankce, která má stejnou věcnou povahu. Zbylé dvě zásady byly v této podkapitole již definovány (viz str. 9).¹³

Podle smíšené teorie trestání, která je v českém trestním právu v současnosti uznávána, lze pod účel trestu podřadit prvky odplaty, ochrany, spravedlnosti a přiměřenosti, doplněné o prvky, které výchovně působí na pachatele. Při vymezení účelu trestu lze tudíž konstatovat, že účelem trestu je ochrana společnosti před pachateli trestných činů, zabránění odsouzenému v tom, aby pokračoval v páchání trestné činnosti. Dále je pak účelem trestu vést pachatele k tomu, aby vedl řádný život, a nakonec musí být trestem výchovně působeno na ostatní členy společnosti.¹⁴

1.2. Retributivní justice

Retributivní justice je koncept trestního soudnictví, který si klade za hlavní cíl potrestat pachatele. Podle tohoto konceptu by měl být pachatel potrestán za to, že se rozhodl porušit zákon, tedy si zaslouží, aby byl potrestán, jelikož je to nezbytné pro znovunastolení spravedlnosti. Koncept je založen na lidské autonomii a respektu k jednotlivci jakožto racionálnímu aktérovi, který se musí podříditi zákonu. Jestliže zákon zakazuje nějaké jednání pod hrozbou trestu a pachatel se rozhodne takto jednat, tak se ve skutečnosti na základě tohoto jednání „rozhodl“, že bude sankcionován trestem, který je pro toto jednání stanoven v zákoně. Zároveň však pachatel musí být potrestán přiměřeně s ohledem na závažnost svého protiprávního jednání. Spravedlnost je dle retributivní justice omezena na vymáhání a udržování práva. Dalo by se shrnout, že tento koncept se primárně zaměřuje na potrestání pachatele trestného činu než na obnovení vztahů narušených trestným činem nebo na práva oběti trestného činu.¹⁵

Koncept retributivní justice je některými zastánci restorativní justice kritizován. Jako hlavní argument uvádějí, že retributivní justice selhala v přístupu k nápravě trestných činů s cílem vytvořit účinné odstrašení. Dále podléhá kritice, že dostatečně nejsou řešena práva obětí na jakoukoli účinnou nápravu.¹⁶

¹³ JELÍNEK a kol. *Trestní právo hmotné...*, s. 399-400.

¹⁴ NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní právo hmotné*. 4. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. s. 239-240.

¹⁵ HERMANN, Donald. *Restorative Justice and Retributive Justice: An Opportunity for Cooperation or an Occasion for Conflict in the Search for Justice* [online]. digitalcommons.law.seattleu.edu, 19. prosince 2017 [cit. 15. dubna 2023].

Dostupné na <<https://digitalcommons.law.seattleu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1889&context=sjsj>>, s.88.

¹⁶ Tamtéž, s. 92.

V 80. letech 20. století došlo v USA a následně i ve státech západní Evropy ke krizi konceptu retributivní justice. Nastala krize vězeňství a trestu odnětí svobody, který je s tímto konceptem spjat. Kriminalita narůstala, a tím pádem rostly i společenské náklady vynaložené na její potlačování. Především docházelo k situacím, že věznice byly přeplněné a resocializační programy, které byly pořádány ve věznicích nefungovaly. Z těchto důvodů došlo k postupnému opouštění od konceptu retributivní justice a začal se vytvářet nový koncept trestní justice, jímž je restorativní justice.¹⁷

1.3. Restorativní justice

Od počátku devadesátých let 20. století se začínal prosazovat nový koncept trestní spravedlnosti tzv. restorativní justice. Na rozdíl od retributivní justice, kde je obětí trestného činu především stát a oběť trestného činu je hojně přehlížena, se v konceptu restorativní justice vychází z toho, že spácháním trestného činu vzniká konflikt mezi dvěma a více stranami, a to pachatelem a obětí. Tento konflikt lze odstranit, jen pokud se všechny subjekty, jichž se konflikt dotýká (oběť, pachatel a konkrétní sociální prostředí, k němuž oběť i pachatel přináleží), budou aktivně podílet na jeho odstranění. Pouze tímto způsobem lze obnovit chráněné hodnoty a sociální vztahy, k jejichž narušení došlo následkem spáchání trestného činu. Oba koncepty jak retributivní, tak restorativní justice neexistují ve své původní podobě, jelikož se vzájemně ovlivňují a doplňují, aby byl co nejlépe naplněn smysl trestní spravedlnosti.¹⁸

Pojem restorativní justice lze tedy chápat jako určitý koncept trestní spravedlnosti, který působí vedle retributivní justice a v mnoha směrech ji doplňuje. Koncept restorativní justice byl vytvořen z důvodu selhání konceptu retributivní justice. Zastánci restorativní justice byli toho názoru, že klasická trestní justice (retributivní justice) není schopna zabránit nárůstu kriminality, dále nedokáže vyřešit problémy, které se vyskytují v trestní justici, jako např. přetíženost soudů, nedostatečná ochrana práv oběti aj. Dle restorativní justice nemá být spáchání trestného činu chápáno jako porušení všeobecných právních a morálních pravidel ani jako porušení společenského pořádku, nýbrž má být chápáno jako hrozba pro bezpečnost společnosti a jako újma, která je způsobena obětí trestného činu. Škoda, která je způsobena obětí, nemůže být chápána pouze v materiálním slova smyslu, ale i jako škoda nemajetková, jako např. ztráta společenského uplatnění, narušení sociálních vazeb, psychická újma aj. Primárním účelem, pro který společnost reaguje na spáchaný trestný čin, není potrestání,

¹⁷ KARABEC, Zdeněk. Koncept restorativní justice. In KARABEC, Zdeněk (ed). *Restorativní justice: sborník příspěvků a dokumentů*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003. s. 8.

¹⁸ KRATOCHVÍL a kol. *Trestní právo hmotné...*, s. 550.

převýchova nebo odstrašení pachatele, nýbrž primárním účelem je vytvoření určitých podmínek pro odstranění škodlivých následků trestného činu. Pachatel je povinen aktivně participovat na náhradě škody, kterou oběti způsobil, přičemž oběť trestného činu nemůže být žádným způsobem nucena k dialogu s pachatelem o způsobu a rozsahu náhrady škody.¹⁹

S konceptem restorativní justice je spojena myšlenka alternativního řešení trestních věcí. Trestněprávní alternativy lze ze systematického hlediska dělit na alternativy mimo systém trestního práva (sem spadá mediace) a na alternativy uvnitř systému trestního práva (hmotného a procesního). Mezi alternativy v trestním právu hmotném patří alternativy k potrestání (např. upuštění od potrestání podle § 46 TZ) a alternativní tresty (tématem následující podkapitoly). Alternativou v trestním právu procesním jsou tzv. odklony v trestním řízení.²⁰

1.4. Alternativní tresty

Pod alternativní tresty je možno zahrnout všechny tresty, které nejsou spojeny s nepodmíněným odnětím svobody. Samotný pojem alternativa lze chápat jako možnost volby mezi dvěma a více možnostmi řešení. Tudíž pro soud to znamená, že si může při ukládání trestu vybrat, zdali pachateli trestného činu uloží nepodmíněný trest odnětí svobody nebo jiný trest, který nebude vykonán ve věznici, přičemž pokud s jeho výkonem bude spojeno omezení osobní svobody, nebude dotčena alternativní povaha tohoto trestu (trest domácího vězení a trest obecně prospěšných prací).²¹

Alternativní tresty mají na rozdíl od nepodmíněného trestu odnětí svobody tu výhodu, že u odsouzeného nedochází ke zpřetrhání pozitivních sociálních vazeb (zejména těch rodinných), k působení kriminogenního prostředí na odsouzeného a nejsou zde dány překážky pro to, aby se odsouzený znovu začlenil do společnosti. Je tedy nanejvýš vhodné ukládat alternativní tresty právě pachatelům, kteří se dopustili méně závažné trestné činnosti a u nichž není narušena ve větším rozsahu struktura osobnosti. Další výhodu lze spatřovat v tom, že jejich výkon je spojen s nižšími náklady než s nepodmíněným trestem odnětí svobody.²²

Výčet alternativních trestů je obsažen v ustanovení § 52 odst. 1 TZ, nicméně mezi alternativní tresty nepatří jeden z typů trestu odnětí svobody. Podle § 52 odst. 2 TZ se trestem odnětí svobody rozumí nepodmíněný trest odnětí svobody, podmíněné odsouzení k trestu

¹⁹ KARABEC, Zdeněk. Koncept restorativní justice. In KARABEC, Zdeněk (ed). *Restorativní justice: sborník příspěvků a dokumentů*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003. s. 8-9.

²⁰ KRATOCHVÍL a kol. *Trestní právo hmotné...*, s. 550.

²¹ JELÍNEK a kol. *Trestní právo hmotné...*, s. 405.

²² ŠÁMAL a kol. *Trestní právo hmotné...*, s. 342-343.

odnětí svobody, a to jak bez dohledu, tak i s dohledem. Pouze nepodmíněný trest odnětí svobody není alternativním trestem, zbylé dva typy trestu odnětí svobody lze zajisté mezi alternativní tresty zařadit. Dalšími alternativními tresty podle § 52 odst. 1 TZ jsou: trest obecně prospěšných prací, t. propadnutí majetku, peněžitý trest, t. propadnutí věci, t. zákazu činnosti aj. Dále mezi alternativní tresty náleží trest domácího vězení, který bude podrobně analyzován v následujících kapitolách.

2. Historický vývoj právní úpravy trestu domácího vězení na území ČR

V této kapitole bych se chtěl zabývat tím, jak se na našem území vyvíjela právní úprava trestu domácího vězení, jelikož považuji za důležité uvést historické souvislosti pro pochopení současné právní úpravy trestu domácího vězení. Dále považuji za vhodné v této kapitole zmínit, jaké pohyby vedly zákonodárce k zavedení tohoto institutu do naší právní úpravy.

Trest domácího vězení (dále jen „TDV“) existoval na našem území již dříve před přijetím TZ z roku 2009. Tento trest byl součástí trestního zákona č. 117/1852 ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích, jenž byl účinný až do 31. července 1950, tedy od tohoto data přestal na našem území existovat TDV.²³

K jeho znovuzavedení do našeho právního řádu došlo až zákonem č. 40/2009 Sb., TZ, který nabył účinnosti 1. ledna 2010. Do současnosti byl tento institut několikrát novelizován, a to jak v TZ, tak v zákoně č. 141/1961 Sb., trestní řád (dále jen „TŘ“). Mezi významné novelizace patří zákon č. 306/2009 Sb., zákon č. 330/2011 Sb. a zákon č. 220/2021 Sb.

Jedním z motivů, proč byl tento druh trestu zaveden do TZ, byla úspora nákladů, které by jinak byly vynaloženy na výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody. Podle důvodové zprávy k zákonu č. 40/2009 Sb., TZ by roční náklady na kontrolu odsouzeného, jemuž byl uložen TDV, měly být desetkrát nižší než náklady, které jsou na odsouzeného vynaloženy, pokud je ve výkonu trestu odnětí svobody (dále jen „TOS“). Dále důvodová zpráva k § 60 TZ uvádí, že TDV přináší požadavek na zachování pozitivních rodinných a pracovních vazeb.²⁴ Vzhledem k tomu, že TDV je jedním z alternativních trestů, a zároveň je nejpřísnějším z nich, lze od něj očekávat, že dojde ke snížení počtu uložených nepodmíněných TOS, jelikož se jedná o určitý kompromis mezi ponecháním pachatele na svobodě a jeho omezením na svobodě. Lze tedy konstatovat, že tento trest lze uložit pachateli trestného činu, u kterého by uložení jiného alternativního trestu nebylo dostačující.²⁵

Zákonem č. 306/2009 Sb. byla do TZ v § 60 odst. 1 písm. b) doplněna slova, že pachatel „při výkonu kontroly poskytne veškerou potřebnou součinnost“. Pokud odsouzený před přijetím této novely neposkytl při provádění kontroly výkonu trestu součinnost, nemohl být z takového důvodu nařízen výkon náhradního TOS. Jestliže tedy odsouzený odmítl

²³ Zákon č. 117/1852 ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

²⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

²⁵ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. s. 331-332.

probačnímu úředníkovi povolit vstup do obydlí, nemohl probační úředník do obydlí vstoupit, protože by bylo jinak porušeno právo na domovní svobodu zaručené čl. 12 Listiny základních práv a svobod. Nicméně mohlo dojít k postihu podle § 337 odst. 1 písm. f) TZ (v současnosti písm. h), protože pod písm. f) a g) byla včleněna nová ustanovení), jelikož toto závažné jednání mařilo výkon nebo účel trestu, jak předpokládalo toto ustanovení.²⁶

Další významná novela TZ byla provedena zákonem č. 330/2011 Sb., která z § 60 odst. 3 TZ odstranila zákonem stanovený rozsah domácího vězení, podle nějž byl odsouzený povinen se ve dnech pracovního klidu a pracovního volna zdržovat v určeném obydlí po celý den, zatímco ve všedních dnech byl povinen se v určeném obydlí zdržovat od 20:00 do 5:00 hodin, nestanovil-li soud jinak. Tento zákonem stanovený rozsah se ukázal jako až moc návodným pro soudní rozhodování, a to i přestože zákon připouštěl, aby tato doba byla vymezena odlišně.²⁷ Vzhledem k tomu, že časové období mohlo být stanoveno odlišně, než uváděl zákon, vznikla otázka, zdali mohla být soudem stanovena doba ve větším rozsahu. Z doslovného znění § 60 odst. 3 TZ bylo možno dovodit, že zákon toto zpřísnění připouštěl. Bylo tomu zejména v případech, kdy odsouzený neměl zaměstnání nebo jej měl, ale v kratší rozsahu pracovní doby.²⁸

Myslím si, že odstraněním tohoto zákonem vymezeného časového období sice došlo k tomu, že ustanovení § 60 odst. 3 TZ již nebylo nadále návodné, a tudíž soudci „neopisovali“ do svých rozhodnutí toto zákonem vymezené období, kdy je odsouzený povinen se zdržovat v soudem určeném obydlí. Na druhou stranu se domnívám, že tím došlo ke vzniku závažnějšího problému, jelikož soudcům nebyl stanoven zákonem určený limit, jenž musí soudci respektovat při stanovení rozsahu doby, v níž je odsouzený povinen být v určeném obydlí (dříve soudci mohli rozsah doby určit na základě již odstraněné části § 60 odst. 3 TZ, tj. 20:00 – 5:00 hodin, tudíž se mohli tímto ustanovením inspirovat a uložit odsouzenému povinnost zdržovat se v určeném obydlí devět hodin). Ščerba je toho názoru, že by bylo vhodné zákonem stanovit hranice časového období, jimiž by byl soudce při své rozhodovací činnosti vázán např. časové období nesmí být kratší než 2 hodiny a delší než 16 hodin za den.²⁹ S tímto názorem se plně ztotožňuji, jelikož to není návodné, jako zákonem stanovený časový úsek od 20:00 do 5:00 hodin, a zároveň jsou zde stanoveny zákonné mantinely, v nichž se soudce musí pohybovat.

²⁶ Tamtéž, s. 336.

²⁷ ŠČERBA, Filip. Trest domácího vězení po novele č. 330/2011 Sb. *Trestněprávní revue*, 2012, roč. 11, č. 1, s. 1-5.

²⁸ KALVODOVÁ, Věra. *Trest odnětí svobody a jeho výkon*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 75.

²⁹ ŠČERBA. *Alternativní tresty a opatření...*, s. 342-343.

Novela TZ provedená zákonem č. 330/2011 Sb. zavedla nový způsob reakce na nerespektování uloženého TDV. Konkrétně došlo ke zrušení institutu náhradního TOS, který byl nahrazen institutem přeměny TDV na TOS. K této změně došlo zřejmě z důvodu připomínek k právní úpravě, dle níž v situaci, kdy došlo ke zmaření TDV, musel soud rozhodnout o výkonu celého náhradního TOS, přičemž nebylo možné zohlednit již vykonanou část trestu.³⁰

Podle původního znění § 61 odst. 1 TZ, které bylo účinné do 30. listopadu 2011, bylo možné uložit náhradní TOS až na jeden rok, který byl stanoven již při samotném ukládání TDV, a pokud došlo k jeho zmaření, byl nařízen výkon náhradního trestu. Podle § 61 odst. 2 TZ ve znění účinném do 30. listopadu 2011 se zmařením rozumělo nedodržení podmínek, které byly stanoveny v § 60 odst. 3 až 5 TZ. V takovémto případě pak soud rozhodl o výkonu celého náhradního TOS, a dále také i o tom, jakým způsobem bude vykonán. Po této novele mohl soud přeměnit TDV na TOS, jestliže pachatel výkon tohoto trestu zmařil zákonem vymezeným způsobem. Při přeměně trestu byl soud vázán přepočítací formulí, dle níž se každý i jen započatý den nevykonaného TDV počítal jako jeden den odnětí svobody. Výhodou přeměny trestu je proporcionalita této sekundární sankce s ohledem na dobu dodržování podmínek TDV ze strany odsouzeného, tj. čím déle budou tyto podmínky dodržovány, tím kratší bude délka nepodmíněného odnětí svobody, do jehož výkonu nastoupí odsouzený v případě porušení podmínek.³¹

Na druhou stranu velikou nevýhodou institutu přeměny lze spatřovat v tom, že při porušení podmínek TDV nedochází k přerušení jeho výkonu, což znamená, že odsouzený jej musí i nadále vykonávat.³² Ščerba uvádí, že pro určení počtu dní, které se přemění na nepodmíněný TOS, je rozhodující ten okamžik, ke kterému soud o přeměně rozhodl, tedy není rozhodný okamžik, kdy odsouzený porušil podmínky trestu. Tudíž institut přeměny trestu postrádá motivaci pro odsouzeného dodržovat podmínky domácího vězení, jelikož v případě, kdy byl odsouzenému uložen TDV, tak odsouzený mohl předpokládat, že pokud by několikrát porušil svou povinnost zdržovat se v soudem určeném obydlí, tak mu hrozí pouze krátkodobý nepodmíněný TOS, protože soud nerozhodne bezprostředně poté, co odsouzený porušil podmínky výkonu trestu.³³

³⁰ KALVODOVÁ. *Trest odnětí svobody...*, s. 77.

³¹ ŠČERBA, Filip. Trest domácího vězení po novele č. 330/2011 Sb. *Trestněprávní revue*, 2012, roč. 11, č. 1, s. 1-5.

³² ŠČERBA. *Alternativní tresty a opatření...*, s. 348.

³³ Tamtéž

Podle názoru Nejvyššího soudu je rozhodující pro určení počtu dní, které se přemění na TOS, stanovit počátek přepočtu k okamžiku vyhlášení usnesení soudu prvního stupně, jenž rozhodoval o přeměně, protože odsouzený do rozhodnutí o přeměně nadále vykonává TDV. Nejvyšší soud konstatoval, že institut přeměny TDV na TOS je nevýhodný oproti předchozí úpravě.³⁴ Od tohoto názoru se odchýlil Krajský soud v Brně svým usnesením ze dne 27. července 2016, kterým potvrdil usnesení Okresního soudu v Uherském Hradišti. V tomto usnesení došel Krajský soud k závěru, že doba, od které se má přeměnit TDV na nepodmíněný TOS, se má počítat od prokázaného porušení podmínek tohoto trestu. Soud argumentoval tím, že pokud by odsouzený porušil podmínky domácího vězení krátce před vykonáním tohoto trestu, tak by nebylo možné co přeměňovat, jelikož do doby, než by soud rozhodl, by byl již zbytek trestu vykonán. Tudíž jiný způsob počítání doby, od které je možné tento alternativní trest přeměnit na nepodmíněný TOS, by nebyl vhodný.³⁵ S ohledem na tento nesoulad mezi názorem Nejvyššího soudu a Krajského soudu v Brně lze poukázat na to, že právní úprava přeměny trestu je nedokonalá.

Na tomto místě považuji za vhodné odpovědět na svou výzkumnou otázku, kterou jsem si vymežil v úvodu práce: Může mít vliv na počet uložených trestů domácího vězení zrušení institutu přeměny trestu domácího vězení a navrácení se k institutu náhradního trestu odnětí svobody? Na základě výše uvedených argumentů jsem toho názoru, že navrácení se k náhradnímu TOS může mít pozitivní vliv na počet uložených TDV, jelikož právní úprava přeměny trestu vykazovala větší nedostatky, které spočívaly v problematickém stanovení počtu dní, které mají být přeměněny na TOS. S ohledem na výzkum, který provedl Institut pro kriminologii a sociální prevenci lze konstatovat, že nedokonalost úpravy institutu přeměny TDV způsobuje v praxi potíže. Z výzkumu je vhodné zmínit následující názor jednoho ze soudců, který uvádí: „*V praxi dále není jednotný názor, od kterého okamžiku trest domácího vězení přeměnit, když odsouzený poruší podmínky trestu. Od doby porušení do rozhodnutí soudu může uplynout i řada měsíců, kdy odsouzený trest dále řádně vykonával. Má se přeměnit zbytek od rozhodnutí soudu, nebo zbytek od okamžiku porušení?*“³⁶

Tudíž bylo správné, že právní úprava § 61 TZ byla opětovně změněna zákonem č. 220/2021 Sb. a došlo ke znovuzavedení institutu náhradního trestu. Nicméně, jak již bylo uvedeno, této úpravě scházela jistá proporcionalita s ohledem na to, jak dlouho byly podmínky

³⁴ Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 12. února 2014, sp. zn. Ts 43/2012

³⁵ Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 27. července 2016, sp. zn. 5 To 332/2016

³⁶ SCHEINOST, Miroslav a kol. *Sankční politika pohledem praxe*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. s. 14.

TDV dodržovány. Domnívám se, že by bylo vhodné, aby byla soudu dána možnost při nařízení výkonu náhradního TOS zmírnit náhradní trest, který byl původně pachateli uložen, a to s ohledem na to, jak dlouho byly ze strany pachatele dodržovány podmínky TDV.

Na závěr této kapitoly bych chtěl říct, že některé novelizace, jimiž jsem se zabýval, byly velice přínosné např. povinnost odsouzeného poskytnout při výkonu kontroly veškerou potřebnou součinnost. Naopak v rozhodovací praxi soudů se negativně projevil např. institut přeměny TDV na TOS. Nicméně zákonodárce si následně některé tyto aplikační problémy uvědomil a pokusil se svou chybu napravit např. znovuzavedením náhradního TOS.³⁷ Současná právní úprava TDV dle mého názoru již nevykazuje takové nedostatky, ačkoli si nemyslím, že je úplně bezproblémová, ale to bude již obsahem následujících kapitol.

³⁷ LEGS. Odlišný názor Senátu na změnu trestněprávní úpravy. *Právní rozhledy*, 2021, roč. 29, č. 7, s. 2

3. Ukládání trestu domácího vězení

TDV je jedním z alternativních trestů k nepodmíněnému TOS, jenž byl zaveden do naší právní úpravy zákonem č. 40/2009 Sb., TZ s účinností od 1. ledna 2010. K aplikaci tohoto alternativního trestu by mělo docházet v případech, ve kterých lze naplnit účel trestu i jiným způsobem než uložením nepodmíněného TOS. Tento trest je obecně považován za nejpřísnější z alternativních trestů, čemuž odpovídá i intenzita zásahu do života odsouzeného, u kterého došlo k uložení této trestní sankce.³⁸

V této kapitole budu analyzovat aktuální právní úpravu podmínek pro uložení tohoto trestu. Dále se zaměřím na místo výkonu trestu, časové období, v němž je odsouzený povinen se zdržovat ve svém obydlí, povinnosti odsouzeného a náležitosti rozhodnutí o uložení TDV. Především bych se chtěl zaměřit na problematické aspekty, které se týkají výše uvedeného.

3.1. Podmínky pro uložení trestu domácího vězení

Podle § 60 odst. 1 TZ může soud uložit TDV až na dva roky, dopustil-li se pachatel přečinu, pokud vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele lze důvodně očekávat, že uložení TDV postačí, a to i vedle jiného trestu. Zároveň však musí pachatel dát písemný slib, že se bude v soudem určené době zdržovat v obydlí či jeho části na určené adrese a při provádění kontroly výkonu tohoto trestu poskytne veškerou potřebnou součinnost. Veškeré tyto podmínky musejí být splněny kumulativně.

Nicméně jsou zde i určité výjimky, kdy soud není horní hranicí trestní sazby, která je uvedena v § 60 odst. 1 TZ, vázán. Těmito výjimkami jsou trestní příkaz a ukládání domácího vězení mladistvým pachatelům. Trestním příkazem lze dle § 314e odst. 2 písm. b) TŘ uložit TDV až na jeden rok. Podle § 26 odst. 2 ZSVM lze mladistvému pachateli uložit domácí vězení, kdy horní hranice sazby tohoto trestního opatření nesmí převyšovat polovinu horní hranice, která je stanovena v § 60 odst. 1 TZ. Tudiž mladistvému pachateli lze uložit domácí vězení až na jeden rok. Je-li ukládáno domácí vězení mladistvému pachateli musí se přihlídnout k účelu opatření vymezeném v § 9 odst. 1 ZSVM: „*Účelem opatření vůči mladistvému je především vytvoření podmínek pro sociální a duševní rozvoj mladistvého se zřetelem k jím dosaženému stupni rozumového a mravního vývoje, osobním vlastnostem, k rodinné výchově a k prostředí mladistvého, z něhož pochází, i jeho ochrana před škodlivými vlivy a předcházení dalšímu páčání provinění*“.

³⁸ ROZUM, Jan a kol. *Zprávy PMS pro účely rozhodnutí v trestním řízení: kvalita, význam, efektivita*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2020. s. 31.

První podmínkou, která musí být splněna, aby bylo možno uložit TDV, je spáchání přečinu. Mezi přečiny patří veškeré nedbalostní trestné činy a úmyslné trestné činy, za něž trestní zákon stanoví TOS s horní hranicí trestní sazby do pěti let (§ 14 odst. 2 TZ). Přečiny jsou druhem trestných činů, které lze obecně považovat za méně závažné z hlediska typové společenské škodlivosti oproti trestným činům, které lze podřadit do kategorie zločinů. Avšak některé nedbalostní trestné činy se s ohledem na typovou společenskou škodlivost (rozsah trestní sazby nepodmíněného TOS) zcela nebo z části shodují s typovou škodlivostí určitých zločinů jako např. usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 2, 3 a 4 TZ.³⁹

Nicméně tento problém lze vyřešit pomocí druhé podmínky, dle které lze pachateli přečinu uložit TDV, pokud by se dal tento trest považovat za dostačující s ohledem na povahu a závažnost přečinu, osobu a poměry pachatele, a to i vedle jiného trestu (§ 60 odst. 1 písm. a) TZ). V tomto ustanovení se tedy objevují obecné zásady trestání uvedené v § 39 odst. 1 a 3 TZ. Ustanovení § 39 odst. 2 TZ pak obsahuje demonstrativní výčet kritérií, která se musejí souhrnně vyhodnotit, a na základě tohoto hodnocení se posuzuje povaha a závažnost trestného činu.⁴⁰ Toto ustanovení zní následovně: „*Povaha a závažnost trestného činu jsou určovány zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou, záměrem nebo cílem*“. S ohledem na povahu trestného činu tak zpravidla bude vyloučeno uložení domácího vězení pachateli, který se např. dopustil deliktu přímo z domova. Příkladem může být skupina deliktů, která spadá do kategorie domácího násilí, nebo delikty spáchané prostřednictvím internetu. Závažnost trestného činu bude zpravidla důvodem pro neuložení domácího vězení, jestliže by zde byly dány takové okolnosti přečinu (např. způsob spáchání, závažnější následek aj.), na jejichž základě by bylo možno považovat tento trest za neadekvátní.⁴¹

Na rozdíl od ostatních druhů trestů se u domácího vězení klade větší důraz na to, aby byly důsledně zjištěny informace o osobě pachatele a o jeho osobních poměrech (především rodinných a pracovních, případně studijních poměrech).⁴² Aby bylo možné dojít k závěru, že postačí uložit TDV samostatně nebo vedle jiného trestu, je zapotřebí především přihlídnout

³⁹ BOLEDOVIČOVÁ, Lucie. Podmínky uložení českého trestu domácího vězení a anglického curfew requirement. *Trestněprávní revue*, 2013, roč. 12, č. 3, s. 63-67

⁴⁰ ZELENKA, Pavel. In DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní zákoník: komentář. 1. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 485.

⁴¹ ŠČERBA. *Alternativní tresty a opatření...*, s. 334.

⁴² ZELENKA, Pavel. In DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní zákoník: komentář. 1. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 485.

k tomu, zdali pachatel vedl doposud řádný život, dále pak k jeho chování po činu (příkladem může být snaha pachatele nahradit škodu, kterou způsobil přečinem), možnosti nápravy pachatele, přičemž je nutno vzít v potaz i konkrétní osobní, rodinné, majetkové a jiné poměry pachatele. Dále je zapotřebí brát v potaz § 55 odst. 2 TZ, který stanovuje, že nepodmíněný TOS lze uložit za trestné činy, jejichž horní hranice trestní sazby odnětí svobody nepřevyšuje pět let, jen pokud by s ohledem na osobu pachatele uložení jiného trestu jej nevedlo k tomu, aby vedl řádný život.⁴³

Podle § 60 odst. 2 TZ může soudce uložit TDV jako samostatný trest, pokud vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele není zapotřebí ukládat jiný trest. Jestliže by soudce chtěl uložit kromě domácího vězení i jiný trest, neměl by opomenout § 53 odst. 1 TZ, dle něž se nesmí vedle tohoto trestu uložit TOS a obecně prospěšné práce. Dále je vyloučeno jej uložit současně s trestem ztráty čestných titulů nebo vyznamenání (viz § 78 odst. 1 TZ) a z povahy věci s trestem vyhoštění.⁴⁴ TDV lze uložit i v případech, kdy trestní zákon na některý trestný čin takový trest nestanoví (§ 53 odst. 2 TZ).

Třetí podmínkou je složení písemného slibu pachatele, kterým se pachatel zaváže, že se ve stanovené době bude zdržovat ve svém obydlí či jeho části na určené adrese a při výkonu kontroly poskytne veškerou potřebnou součinnost (§ 60 odst. 1 písm. b) TZ). Bez složení tohoto slibu nelze TDV pachateli uložit. Předtím, než pachatel písemně podepíše svůj slib, mu musí být vysvětleno, jak probíhá výkon a kontrola trestu a současně je mu potřeba sdělit, jakým způsobem musí poskytovat součinnost. Dále musí být pachateli vysvětleno, jaká omezení jsou s trestem spojena, a to jak pro něj, tak pro spolužijící osoby.⁴⁵ Požadavek souhlasu s tímto trestem zvyšuje možnost resocializačního účinku TDV, a také přispívá k bezproblémovému výkonu a provádění kontroly výkonu tohoto trestu. Zákon nevylučuje možnost podmíněného písemného slibu, jímž se pachatel zaváže, že se ve stanovené době bude zdržovat ve svém obydlí a při výkonu kontroly poskytne veškerou potřebnou součinnost za podmínky, že soud nepřekročí při stanovení této doby jisté hranice. Pokud by tedy soudce překročil podmínku, která je obsahem písemného slibu pachatele, nebylo by možné TDV uložit.⁴⁶

⁴³ PÚRY, František, Válková, Helena. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář. 1. díl. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 821.

⁴⁴ Tamtéž

⁴⁵ ZELENKA, Pavel. In DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní zákoník: komentář. 1. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 485.

⁴⁶ ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník: Komentář. 1. díl. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2020. s. 810.

Při ukládání domácího vězení je také zapotřebí brát v potaz ochranu domovní svobody spolužijících osob, zejména pachatelových rodinných příslušníků. Je namístě poukázat také na čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, který zaručuje každému právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života. Na rozdíl od odsouzeného nemají spolužijící osoby povinnost poskytnout při provádění kontroly součinnost a vpustit probačního úředníka nebo jiné osoby do svého obydlí, v němž probíhá výkon domácího vězení. Bylo by nanejvýš vhodné změnit právní úpravu, aby bylo možné vyžadovat souhlas či stanovisko po spolužijících osobách. V takovémto případě by musel soud určit obydlí, ve kterém má být domácí vězení vykonáno již v odsuzujícím rozsudku, a tedy nikoli až při nařízení výkonu TDV. Jen tehdy lze zjistit okruh spolužijících osob, jejichž souhlas by byl podmínkou pro uložení domácího vězení.⁴⁷ Myslím si, že tímto by se zabránilo situacím, kdy spolužijící osoba odmítne vpustit do obydlí probačního úředníka, jelikož jí zákon tuto povinnost neukládá, čímž by mohla zabránit zjištění porušení podmínek TDV ze strany odsouzeného (např. odsouzený se nenachází v obydlí nebo se v obydlí nachází, ale bylo mu spolu s TDV uloženo přiměřené omezení spočívající v zákazu požívání alkoholických nápojů a jiných návykových látek podle § 60 odst. 6 TZ).

3.2. Místo výkonu trestu, stanovení časového období a povinnosti odsouzeného

Základní povinnost odsouzeného stanovuje § 60 odst. 3 TZ, který uvádí, že odsouzený je povinen se zdržovat po dobu výkonu domácího vězení v určeném obydlí či jeho části ve stanoveném časovém období, nejsou-li zde dány důležité důvody, které by mu v tom bránily, především výkon zaměstnání nebo povolání nebo poskytnutí zdravotních služeb u poskytovatele zdravotních služeb v důsledku úrazu či onemocnění. Na žádost orgánu činného v trestním řízení je poskytovatel zdravotních služeb povinen tuto skutečnost sdělit.

Nejprve je zapotřebí si definovat pojem obydlí. Dle § 133 TZ se za obydlí považuje „*dům, byt nebo jiná prostora sloužící k bydlení a příslušenství k nim náležející*“. Pod výraz „*jiná prostora sloužící k bydlení*“ lze podřadit hotelové domy, obytné chaty, ubytovny, internáty a vysokoškolské koleje apod., a to i včetně příslušenství, které k nim náleží. Příslušenstvím k domu či bytu jsou veškeré uzavřené prostory k nim náležející (např. sklep aj.).⁴⁸ S ohledem na § 506 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník je možno konstatovat, že odsouzený

⁴⁷ ŠČERBA, *Alternativní tresty a opatření...*, s. 336-337.

⁴⁸ ZELENKA, Pavel. In DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní zákoník: komentář. 1. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 486.

má možnost se pohybovat i po pozemku, na kterém se nachází jeho obydlí, jelikož stavba je na základě tohoto ustanovení součástí pozemku. Ustanovení § 60 odst. 3 TZ umožňuje uložit odsouzenému i povinnost se zdržovat jen v určité části obydlí. Bude se jednat o ty případy, kdy část domu patří odsouzenému a zbylá část jiným osobám (např. bytový dům).

Pokud soudce uvažuje o uložení TDV, měl by před jeho uložení zjisti poměry pachatele z hlediska jeho bydlení (soudce tyto poměry zjistí tak, že pověří probačního úředníka předběžným šetřením⁴⁹), aby mohl posoudit, zdali by bylo uložení domácího vězení vhodné. Určitě by nebylo vhodné uložit TDV v případě, že odsouzený nemá trvalé bydliště na území ČR či žije ve svém obydlí s větším počtem osob.⁵⁰ Podle § 334a odst. 1 písm. b) TŘ se určí místo výkonu trestu až v nařízení výkonu trestu a nikoli v odsuzujícím rozsudku.

Co se týče stanovení časového období, ve kterém je odsouzený povinen se zdržovat v určeném obydlí nebo jeho části, jsou v § 60 odst. 4 TZ vymezena kritéria, na základě kterých soud stanoví délku této doby. Těmito kritérii jsou pracovní doba, čas strávený na cestách do zaměstnání, dále se přihlíží k potřebě péče o nezletilé dítě a k zařízení nezbytných osobních a rodinných záležitostí, aby při zajištění těchto potřeb byl odsouzený přiměřeně postižen na svobodě. Soud může odsouzenému povolit ve dnech pracovního klidu a pracovního volna navštěvování pravidelných bohoslužeb a náboženských shromáždění. Novelou provedenou zákonem č. 330/2011 Sb. byl vypuštěn zákonem stanovený rozsah této doby (od 20:00 do 5:00 hodin v pracovních dnech a ve dnech pracovního klidu a volna po celý den), od které bylo možno se odchýlit. Přestože se tento rozsah jevil jako návodný pro soudní praxi, alespoň stanovoval určité mantinely, ve kterých se soudci směli pohybovat (v podrobnostech viz 2. kapitola).

Při stanovení doby, ve které je odsouzený povinen se zdržovat v soudem určeném obydlí, se musí přihlížet k tomu, aby byly zachovány pozitivní sociální vazby pachatele, což napomáhá resocializaci pachatele. S ohledem na osobní a rodinné záležitosti pachatele, by se mělo soudem přihlížet k těm, které se vyskytují v jeho životě pravidelně a nikoli nahodile. Bude se jednat především o kvalifikační kurz, studium, péči o nemocného člena rodiny apod. Při stanovení časového období se tedy nebude přihlížet k ojedinělým mimořádným událostem

⁴⁹ ZELENKA, Pavel. In DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní řád: komentář. 2. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 904.

⁵⁰ MOUDRÝ, Petr. Vliv vybraných druhů trestů na resocializaci odsouzených – 2. část. *Trestněprávní revue*, 2021, roč. 20, č. 4, s. 205-214

(např. úraz, nemoc a pohřeb), přesto se však bude jednat o důležitý důvod podle § 60 odst. 3 TZ, který odsouzenému brání ve výkonu TDV.⁵¹

Soud by měl při stanovení doby, v níž je odsouzený povinen být v určeném obydlí, přihlídnout u pracovních povinností odsouzeného především k tomu, zda pracuje ve směnném provozu, nočních hodinách či zdali často vyjíždí na služební cesty aj. Dále se musí přihlídnout k jeho povinnostem, které má k nezletilým dětem. Soudem stanovená doba, kdy je odsouzený povinen se zdržovat v určeném obydlí, musí být vymezena pokud možno co nejpřesněji. To bude především obtížné v těch případech, ve kterých odsouzený vykonává výdělečnou činnost, u které není pravidelná pracovní doba. Tato situace může být řešena tak, že soud stanoví tuto dobu obecněji a odsouzenému je pak dána povinnost s dostatečným předstihem informovat o svých směnách probačního úředníka nebo jiný subjekt, který je povinen zajistit kontrolu výkonu TDV. Pokud by odsouzený svou oznamovací povinnost nesplnil, dalo by se takovéto opomenutí kvalifikovat jako porušení podmínek výkonu TDV a mohlo by dojít k nařízení výkonu náhradního TOS (§ 61 odst. 1 TZ ve spojení s § 334g TR).⁵²

Podle § 60 odst. 6 TZ mohou být soudem spolu s TDV pachateli uloženy přiměřené povinnosti a přiměřená omezení vymezená v § 48 odst. 4 TZ (např. uložení povinnosti podrobit se léčení závislosti na návykových látkách..., uložení omezení spočívajícího ve zdržení se požívání alkoholických nápojů nebo jiných návykových látek aj.). Tyto přiměřené povinnosti a omezení mají směřovat k tomu, aby pachatel vedl řádný život. Obvykle soud pachateli uloží povinnost, aby dle svých sil nahradil škodu nebo nemajetkovou újmu, kterou způsobil trestným činem, či aby vydal bezdůvodné obohacení, které získal spácháním trestného činu. Jedná-li se o pachatele ve věku blízkém věku mladistvých, může mu být uloženo některé z výchovných opatření vymezených v ZSVM, jeli to v zájmu využití výchovného působení rodiny, školy a jiných subjektů, a to jak samostatně, tak i vedle přiměřených povinností a omezení uvedených v § 48 odst. 4 TZ (§ 60 odst. 7 TZ).

Zákonem č. 220/2021 Sb. byla do TZ zavedena určitá novinka spočívající v možnosti soudu vyslovit nad pachatelem po dobu výkonu domácího vězení dohled, přičemž se užití obdobně ustanovení § 49 až § 51 TZ (§ 60 odst. 5 TZ). Zároveň byl touto novelou do TZ vložen nový § 60a TZ, který zavedl možnost zrušení dohledu nebo přiměřených povinností, přiměřených omezení a výchovných opatření. Za podmínky, že odsouzený vede při výkonu

⁵¹ Tamtéž

⁵² ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník: Komentář. 1. díl.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. s. 812-813.

domáciho vĕzení řádný ťivot a plnĕním svĕch povinností prokázal polepšení, je možné zrušit uloťené pŕimĕřené omezení, pŕimĕřenou povinnost ěi vĕchovné opatŕení, jestliťe lze od odsouzenĕho oěekávat, ťe v budoucnu povede řádný ťivot i bez nich, a také je možné zrušit dohled nad odsouzeným, pokud již není nutné sledovat a kontrolovat jeho chování. Aby mohl soud takto rozhodnout, je zapotŕebí, aby odsouzený vykonal alespoň jednu tŕetinu TDV, a zároveň musí odsouzený vykonal alespoň ťest mĕsíců trestu. Podle § 334e odst. 4 TŘ se pŕi rozhodování o tom, zdali se zruší pŕimĕřená povinnost, pŕimĕřené omezení, vĕchovné opatŕení ěi dohled uloťený odsouzenĕmu, jemuť bylo uloťeno domáci vĕzení, pouťijí obdobně ustanovení § 330 a § 330a TŘ.

Myslím si, ťe zavedení možnosti vyslovení dohledu nad pachatelem u tohoto trestu bylo vhodné, protože u nĕkterých pachatelů, u kterých lze mít obavy, ťe by nedodŕželi podmínky TDV, tak vzniká možnost jim i pŕesto uloťit tento trest za pŕedpokladu, ťe pŕi vyslovení dohledu bude možno oěekávat, ťe trest bude řádnĕ vykonal. Tudiť se na základĕ tohoto ustanovení rozšířila škála pachatelů, kterým mŕže být tento trest uloťen. Dále se domnívám, ťe zavedení možnosti zrušení dohledu nebo pŕimĕřených omezení, pŕimĕřených povinností a vĕchovných opatŕení do TZ je žádoucí, jelikoť pokud odsouzený vede řádný ťivot a plnĕním svĕch povinností prokáťe své polepšení a splní další podmínky stanovenĕ v § 60a TZ, tak je zde dán důvod pro jejich zrušení. Jejich účelem je vést pachatele k tomu, aby vedl řádný ťivot (§ 48 odst. 3 TZ a § 49 odst. 2 písm. b) TZ), tudiť pokud tedy vede řádný ťivot, tak je účelnĕ je zrušit.

3.3. Rozhodnutí o uloťení trestu domáciho vĕzení a stanovení náhradního trestu odnĕtí svobody

TDV je možné uloťit jak rozsudkem, tak i trestním pŕíkazem. Obsahem vĕroku musí být vťdy vĕměra trestu a vymezení doby, ve které je odsouzený povinen se zdrťovat v soudem určenĕm obydlí. Vĕrok rozhodnutí mŕže také obsahovat uloťení a vymezení pŕimĕřenĕho omezení a pŕimĕřené povinnosti, dále uloťení povinnosti nahradit škodu, která byla zpŕůsobena trestným ěinem, nemajetkovou ťjmu nebo vydat bezdůvodné obohacení obohatil-li se pachatel pŕi spáchání trestného ěinu. Vĕrok mŕže také obsahovat uloťení vĕchovného opatŕení, jeli domáci vĕzení ukládáno pachateli ve vĕku blízke mĕladistvĕch, a nakonec mŕže být jeho obsahem povolení, které opravňuje odsouzenĕho k navťtĕvování pravidelných bohosluťeb ěi náboťenských shromáťdĕní i ve dnech pracovního klidu a pracovního volna. Náleťitostí rozhodnutí o uloťení TDV není urĕení místa výkonu domáciho vĕzení, jelikoť to se

určuje až při nařízení výkonu TDV podle § 334a odst. 1 písm. b) TŘ.⁵³ Jestliže je TDV ukládán trestním příkazem, tak je zapotřebí si před jeho uložením vyžádat zprávu probačního úředníka, jejímž obsahem je zjištění o možnostech výkonu trestu a zdravotní způsobilosti obviněného, a zároveň je zapotřebí stanovisko obviněného k uložení tohoto trestu. Soud má při svém rozhodování o domácím vězení k této zprávě přihlédnout (§ 314e odst. 4 TŘ).

Probační úředník při zpracování této zprávy zjišťuje a hodnotí jak podmínky, tak i rizika, která jsou spojena s výkonem tohoto trestu. Zohlednit by měl také rizika možné pachatelovy recidivy. Zpravidla nebude vhodné doporučit uložení domácího vězení těm pachatelům, kteří spáchali násilný trestný čin na osobě blízké žijící ve stejném obydlí jako pachatel. Dále se bude jednat o případy, kdy pachatel nemá stabilní místo bydliště nebo se často nachází mimo své obydlí. Domácí vězení nebude vhodné uložit, pokud místo výkonu TDV je těžko dosažitelné, čímž by se namátkové kontroly prováděné probačními úředníky staly problematické. Důležitým faktorem je také, zdali pachatel, jemuž byl v minulosti uložen alternativní trest, řádně plnil po dobu jeho výkonu podmínky s ním spojené, a jakým způsobem spolupracoval s probačním úředníkem. Řádný výkon domácího vězení by zajisté omezoval zdravotní stav pachatele, pokud by s ním byla spojena potřeba častých a nepravidelných návštěv lékaře aj. Probační úředník také informuje pachatele o veškerých podmínkách výkonu a kontroly tohoto alternativního trestu, a pokud pachatel dá s tímto souhlas, tak probační úředník zajistí písemný slib pachatele podle § 60 odst. 1 písm. b) TZ.⁵⁴

Dle mého názoru by bylo vhodné, kdyby soud byl povinen si vyžádat zprávu probačního úředníka také v případech, kdy rozhoduje rozsudkem. Pokud soud disponuje touto zprávou, tak má lepší možnost posoudit, zdali je u pachatele vhodné uložit TDV, jelikož tato zpráva obsahuje kritéria o vhodnosti či nevhodnosti uložení tohoto trestu. Tím pádem se sníží pravděpodobnost, že soud uloží TDV pachateli, u kterého není uložení tohoto alternativního trestu vhodné (např. pachatel nemá stále bydliště apod.). Z výzkumu, který provedl Institut pro kriminologii a sociální prevenci vyplývá, že sedm ze čtyřiceti pěti dotazovaných probačních úředníků je přesvědčeno, že by bylo vhodné ke zefektivnění výkonu TDV zakotvit povinnost soudu ukládat domácí vězení jen na základě předchozího vyžádání stanoviska PMS, tedy nejen u trestního příkazu.⁵⁵ I přestože by povinnost vyžádat si zprávu probačního úředníka také před vynesemím

⁵³ ŠČERBA, *Alternativní tresty a opatření...*, s. 352.

⁵⁴ ROZUM, Jan a kol. *Zprávy PMS pro účely rozhodnutí v trestním řízení: kvalita, význam, efektivita*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2020. s. 66-69.

⁵⁵ SCHEINOST, Miroslav a kol. *Sankční politika pohledem praxe*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. s. 107.

rozsudku pravděpodobně mohla zpomalit hlavní líčení, domnívám se, že je nanejvýš vhodné si tuto zprávu vyžádat, jelikož uložení domácí vězení nevhodnému pachateli, který poté poruší jeho podmínky, bude mít zpravidla za následek nařízení výkonu náhradního TOS, což by zbytečně soud zatěžovalo. Rozum zjistil, že v případech, kdy měl soud tuto zprávu k dispozici, docházelo častěji k úspěšnému výkonu TDV.⁵⁶

Součástí rozhodnutí o uložení TDV je také stanovení náhradního TOS. Podle § 61 odst. 1 TZ je soud povinen při ukládání tohoto trestu stanovit náhradní TOS až na jeden rok (u mladistvých se stanoví náhradní trestní opatření odnětí svobody až na šest měsíců podle § 26 odst. 2 ZSVM) „...*pro případ, že by se pachatel vyhýbal nástupu výkonu tohoto trestu, bez závažného důvodu porušil sjednané podmínky jeho výkonu, zaviněně nevykonával ve stanoveném časovém období uložený trest či jinak mařil výkon tohoto trestu nebo nevedl řádný život...*“, přičemž nesmí dojít k situaci, že by náhradní TOS přesahoval horní hranici trestní sazby TOS. Pachatel se vyhýbá nástupu výkonu domácího vězení, pokud nesplní povinnosti, které jsou spojeny s nařízením a počátkem TDV podle § 334a TR. Tzn., že pokud se pachatel před začátkem výkonu tohoto trestu na delší dobu vzdálí z místa, kde je hlášen k trvalému pobytu nebo z místa, kde se zdržuje, či změní místo pobytu a nesdělí tuto skutečnost soudu, popř. probačnímu úředníkovi, ohrožuje tím řádné zahájení výkonu TDV. Avšak pachateli nesmí v nástupu k výkonu tohoto trestu bránit žádná překážka, a to především některá z uvedených v § 60 odst. 3 TZ.⁵⁷

Porušení sjednaných podmínek výkonu trestu bez závažného důvodu lze chápat jako jednání spočívající v zaviněném porušení podmínek TDV stanovených soudem již v průběhu výkonu domácího vězení.⁵⁸ Půjde o případy, kdy pachatel nedodržel podmínky uložených přiměřených povinností nebo přiměřených omezení (§ 60 odst. 6 TZ), nedodržel podmínky dohledu (§ 60 odst. 5 TZ) či neplnil uložené výchovné opatření (§ 60 odst. 7 TZ) aj.

Zaviněné nevykonání TDV lze považovat za další důvod, pro který je možno rozhodnout o nařízení výkonu náhradního TOS. Jedná se o případy, kdy pachatel, kterému v tom nic nebrání, vůbec nezačne vykonávat či odmítne ve výkonu tohoto trestu pokračovat poté, co již část trestu vykonal. Bude se jednat o svévolné déletrvajícím vzdálením se z místa výkonu domácího vězení. Dalším důvodem je jiné maření výkonu trestu, za které lze považovat

⁵⁶ ROZUM, Jan, a kol. Faktory ovlivňující úspěšný výkon trestu obecně prospěšných prací a trestu domácího vězení. *Trestněprávní revue*, 2021, roč. 20, č. 1, s. 37-41

⁵⁷ PŮRY, František, Válková, Helena. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář. 1 díl. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2012. s. 833.

⁵⁸ Tamtéž, s. 833-834.

veškeré jednání schopné negativně ovlivnit výkon TDV. Zde se bude jednat o případy, kdy pachatel neposkytne probačnímu úředníkovi potřebnou součinnost při výkonu kontroly probačním úředníkem.⁵⁹

Od 1. ledna 2022, kdy nabyl účinnosti zákon č. 220/2021 Sb., je jedním z důvodů pro nařízení výkonu náhradního TOS také nevedení řádného života. Pokud se tedy pachatel v době výkonu TDV dopustí dalšího trestného činu, přestupku či jiného deliktu, může soud nařídit výkon náhradního TOS.

Podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2013 nemůže být porušení podmínek výkonu TDV kvalifikováno jako trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. g) TZ (v současnosti písm. h)), jelikož TZ v § 61 upravuje postupy, jimiž se zajišťuje jiný způsob vykonání tohoto trestu.⁶⁰ Tímto postupem je nařízení výkonu náhradního TOS.

⁵⁹ Tamtéž, s. 834.

⁶⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2013, sp. zn. 11 Tz 17/2013

4. Výkon a kontrola výkonu trestu domácího vězení

Jednou z výhod TDV jsou nižší náklady s ním spojené oproti nákladům na TOS, které jsou desetkrát vyšší. Náklady, jež jsou na odsouzeného, kterému byl uložen TDV, vynaloženy za jeden den, jsou odhadovány na 120 až 150 Kč.⁶¹ Odsouzený je pak povinen uhradit z této částky 50 Kč za každý započatý kalendářní den výkonu tohoto trestu (§ 1 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 458/2009 Sb.). Po výkonu tohoto trestu a po nabytí právní moci rozhodnutí, jímž byla stanovena povinnost uhradit náklady spojené s výkonem domácího vězení, vyzve soud odsouzeného, aby jím vyměřenou částku uhradil na účet soudu, a to ve lhůtě třiceti dnů ode dne doručení. Dále je odsouzený upozorněn, že pokud částku ve stanovené době neuhradí, bude vymáhána podle jiných právních předpisů (§ 2 odst. 1 výše uvedené vyhlášky).

V této kapitole se budu zabývat výkonem TDV, zejména pak nařízením výkonu TDV, odkladem a přerušением jeho výkonu aj. Dále bych se chtěl zaměřit na způsoby kontroly výkonu tohoto alternativního trestu a na nařízení výkonu náhradního TOS.

4.1. Nařízení výkonu trestu domácího vězení

Právní úpravu nařízení výkonu TDV můžeme nalézt v § 334a TŘ. Podle § 334a odst. 1 TŘ zašle předseda senátu odsouzenému a příslušnému středisku PMS nařízení výkonu domácího vězení, v němž určí počátek výkonu tohoto trestu a místo jeho výkonu, jakmile se rozhodnutí o uložení tohoto trestu stane vykonatelným. Příslušný k nařízení výkonu TDV je předseda senátu soudu, který ve věci rozhodl v prvním stupni, a to i v případě, že by byl TDV uložen až soudem odvolacím. Jelikož se výkon TDV nařizuje pouze opatřením (§ 315 odst. 3 TŘ), může namísto předsedy senátu nařídit výkon trestu i vyšší soudní úředník, jeli mu tento úkon svěřen rozvrhem práce.⁶² Předseda senátu stanoví počátek výkonu trestu tak, aby si mohl odsouzený obstarat své záležitosti (§ 334a odst. 2 TŘ). Lhůta k obstarání těchto záležitostí musí být přiměřená s ohledem na okolnosti případu, a to nanejvýš v řádu týdnů. Mezi záležitostmi, které si odsouzený potřebuje obstarat před započítáním výkonu domácího vězení, lze zařadit např. domluvu se zaměstnavatelem ohledně podmínek výkonu pracovního poměru odsouzeného v době výkonu trestu aj.⁶³

Co se týče místa výkonu TDV, tak předseda senátu jej určí v obydlí odsouzeného v místě trvalého pobytu či v místě, kde se zdržuje, přičemž musí přitom brát ohled na osobní a

⁶¹ *Elektronické náramky jsou v ostrém provozu* [online]. justice.cz, 21. září 2018 [cit. 10. srpna 2023]. Dostupné na <<https://naramky.justice.cz/elektronicke-naramky-jsou-v-ostrem-provozu/>>.

⁶² ŘÍHA, Jiří. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář. 3 díl. 7. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 3837.

⁶³ Tamtéž, s. 3839.

rodinné poměry odsouzeného. Také se přihlédne k místu výkonu zaměstnání odsouzeného, a také k tomu, jaké má odsouzený možnosti se do zaměstnání dopravovat (§ 334a odst. 3 TŘ). K místu výkonu TDV musí mít odsouzený stabilní právní vztah, který by mu umožňoval po určenou dobu se v něm zdržovat. Je nezbytné, aby předseda senátu před uložením TDV pověřil za účelem vhodného určení místa výkonu tohoto trestu probačního úředníka předběžným šetřením, které by vedlo ke zjištění osobních, rodinných a pracovních poměrů odsouzeného. K tomuto šetření předseda senátu při nařízení výkonu TDV přihlédne.⁶⁴

4.2. Změna trestu domácího vězení

V určitých případech je zákonem připuštěna také změna TDV, a to podle § 334e TŘ. Je zde dána možnost z důležitých důvodů změnit místo výkonu domácího vězení či dobu, ve které je odsouzený povinen se zdržovat ve svém obydlí, přičemž se nesmí změnit počet hodin v týdnu, kdy je odsouzený povinen se zdržovat v místě výkonu trestu. K tomuto úkonu je oprávněn probační úředník, pokud k tomu dá souhlas odsouzený, a zároveň je probační úředník povinen o této změně informovat bez zbytečného odkladu soud, který TDV uložil. Jiné místo výkonu trestu se stanoví především v případech vykazání ze společného obydlí dle jiného právního předpisu (§ 334e odst. 1 TŘ).

Důležitým důvodem pro změnu místa výkonu trestu budou okolnosti, které odsouzenému brání ve výkonu domácího vězení takovým způsobem, že mu znemožní se zdržovat v soudem určeném obydlí. Bude se jednat zejména o skončení nájmu domu či bytu, dále pak o bezprostřední ohrožení na životě či zdraví odsouzeného spočívající v nevyhovujícím technickém stavu obydlí, v němž je vykonáván TDV. Jedním z důvodů je také zákonem předpokládané vykazání ze společného obydlí. Nastane-li situace, že by odsouzený neměl jiné vhodné obydlí, ve kterém by mohl vykonávat domácí vězení, může předseda senátu výkon TDV na potřebnou dobu přerušit podle § 334d odst. 1 TŘ.⁶⁵

Mezi důležité důvody pro změnu doby, kdy je odsouzený povinen se zdržovat v určeném obydlí, lze zařadit změnu zaměstnání, které má jinak rozvrženou pracovní dobu, a také změnu místa výkonu zaměstnání s tím, že se změní doba potřebná k cestě do zaměstnání.⁶⁶ Zde spatřuji jistý problém, jelikož zákon stanovuje, že počet hodin v týdnu, kdy se má odsouzený zdržovat ve svém obydlí či jeho části, se nesmí změnit. Tedy pokud by se musel

⁶⁴ ZELENKA, Pavel. In DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní řád: komentář. 2. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 904.

⁶⁵ Tamtéž, s. 912-913.

⁶⁶ Tamtéž, s. 913.

odsouzený podle předchozího rozhodnutí nacházet v místě výkonu trestu v takovém rozsahu, že by kromě výkonu práce a obstarávání jiných potřebných osobních a rodinných záležitostí byl stále doma, a následně by se mu navýšila pracovní doba, nebylo by na základě doslovného znění § 334e odst. 1 TŘ možné snížit rozsah stanovené doby, kdy je odsouzený povinen se zdržovat v určeném obydlí. Domnívám se, že by se toto ustanovení mělo změnit tak, že by stanovovalo možnost změnit rozsah stanovené doby, ale nikoliv v neprospěch odsouzeného.

Pokud odsouzený se změnou místa výkonu domácího vězení či změnou doby, kdy se zde má zdržovat, nesouhlasí, anebo nesouhlasí-li předseda senátu se změnami podle § 334e odst. 1 TŘ, rozhodne předseda senátu, který TDV uložil, o změně na návrh státního zástupce, odsouzeného, probačního úředníka či bez takového návrhu (§ 334e odst. 2 TŘ). Proti tomuto rozhodnutí je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek (§ 334e odst. 5 TŘ).

Z důležitých důvodů může předseda senátu rozhodnout i o změně přiměřených povinností a přiměřených omezení, výchovných opatření uložených odsouzenému, a to na návrh státního zástupce, odsouzeného či probačního úředníka nebo i bez návrhu. Jejich rozsah však nesmí být změněn v neprospěch odsouzeného (§ 334e odst. 3 TŘ). Proti tomuto rozhodnutí je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek (§ 334e odst. 5 TŘ). Mezi důvody, pro které by mohlo dojít ke změně přiměřených povinností a přiměřených omezení, lze zařadit získání práce v původním oboru odsouzeného. Poté pak nebude zapotřebí, aby se odsouzený podrobil výcviku pro získání vhodné pracovní kvalifikace podle § 48 odst. 4 písm. a) TZ.⁶⁷

4.3. Odklad, přerušení a upuštění od výkonu trestu domácího vězení

Předsedovi senátu byla dána možnost také na potřebnou dobu odložit či přerušit výkon TDV nastanou-li pro to důležité důvody (§ 334d odst. 1 TŘ). Proti tomuto rozhodnutí je přípustná stížnost, která má odkladný účinek (§ 334d odst. 4 TŘ). O odklad výkonu trestu se bude jednat, jestliže tyto důležité důvody nastaly ještě před započítáním výkonu domácího vězení, zatímco pokud nastanou až v průběhu výkonu tohoto trestu, bude se jednat o přerušení výkonu trestu. Těmito důležitými důvody může být např. hospitalizace odsouzeného v lůžkovém zdravotnickém zařízení, obstarání nezbytných rodinných záležitostí aj.⁶⁸ Pokud zaniknou důvody, pro které došlo k odkladu či přerušení výkonu trestu, tak předseda senátu musí odklad nebo přerušení odvolat (§ 334d odst. 2 TŘ), přičemž proti tomuto rozhodnutí je dána možnost podat stížnost, která má odkladný účinek (§ 334d odst. 4 TŘ). Pokud by nastala situace, že by

⁶⁷ ŘÍHA, Jiří. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář. 3. díl. 7. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2013. s. 3859.

⁶⁸ ZELENKA, Pavel. In DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní řád: komentář. 2. díl.* Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 910.

se tyto důvody staly trvalými (např. onemocnění nevléčitelnou chorobou aj.), má soud možnost rozhodnout o upuštění od výkonu TDV podle § 334f odst. 3 TŘ.⁶⁹ Podle § 334d odst. 3 TŘ se do doby výkonu TDV nezapočítává doba, po kterou byl tento trest odložen či přerušen.

Upustit od výkonu TDV či jeho zbytku může předseda senátu v těch situacích, kdy odsouzený byl či má být vydán do cizího státu nebo předán cizímu státu dle zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, nebo byl či má-li být odsouzený vyhoštěn (§ 334f odst. 1 TŘ). Pokud však výše uvedené situace, které mohou vést k upuštění od výkonu trestu, nenastanou, anebo se v těchto případech vydaný, předaný či vyhoštěný vrátí, je předseda senátu povinen rozhodnout, že se TDV nebo jeho zbytek vykoná (§ 334f odst. 2 TŘ).

Pokud odsouzený onemocní nevléčitelnou životu nebezpečnou nemocí, nevléčitelnou nemocí duševní či jsou-li zde dány jiné obdobně závažné důvody, může předseda senátu upustit od výkonu TDV či jeho zbytku (§ 334f odst. 3 TŘ), avšak proti tomuto rozhodnutí je možné podat stížnost, která má odkladný účinek (§ 334f odst. 4 TŘ). Mezi příklady nevléčitelné životu nebezpečné nemoci je možné zařadit zejména nádorová onemocnění, dále pak onemocnění životně důležitých orgánů aj. Alzheimerova a Creutzfeldt-Jakobova choroba jsou příklady nevléčitelných duševních nemocí, pro které může být předsedou senátu upuštěno od výkonu TDV či jeho zbytku. Jiné obdobně závažné důvody musejí dosahovat alespoň srovnatelné intenzity jako důvody výše uvedené. Půjde zejména o případy, kdy odsouzený pečuje o osobu blízkou s některým z těchto onemocnění. Aby byla řádně posouzena existence některého z onemocnění, pro které by mohlo dojít k upuštění od výkonu trestu, si předseda senátu opatří lékařskou zprávu nemocnice či ústavu, v jejichž péči se odsouzený nachází.⁷⁰

4.4. Kontrola výkonu trestu domácího vězení

Neodmyslitelnou součástí výkonu TDV je jeho kontrola. Při kontrole výkonu tohoto trestu zastává důležitou roli PMS, jelikož je jí ustanovením § 334b odst. 1 TŘ dána pravomoc zajišťovat kontrolu výkonu tohoto trestu, a to buď pomocí elektronického kontrolního systému, který umožňuje detekovat pohyb odsouzeného, nebo namátkovou kontrolou, kterou provádí probační úředník. Toto ustanovení ukládá odsouzenému povinnost umožnit probačnímu úředníkovi vstup do obydlí, v němž se vykonává domácí vězení. Dále je odsouzený povinen strpět pořizování biometrických údajů, pod které lze zařadit otisky prstů, rysy obličeje a záznam

⁶⁹ ŘÍHA, Jiří. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář. 3 díl. 7. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2013. s. 3853.

⁷⁰ Tamtéž, s. 3866.

hlasu, a to jak při zahájení elektronické kontroly na žádost probačního úředníka, tak i v jejím průběhu, je-li podezření na porušení kontrolovaných povinností.

Podle § 334h TŘ se vyhláškou Ministerstva spravedlnosti mohou stanovit podrobnosti kontroly výkonu TDV. Toto ustanovení nám tak odkazuje na vyhlášku č. 456/2009 Sb., o kontrole výkonu TDV. Ustanovení § 1 této vyhlášky nám vymezuje předmět kontroly výkonu tohoto trestu, jímž je *„dodržování stanovených podmínek výkonu trestu domácího vězení, dodržování přiměřeného omezení, přiměřené povinnosti nebo výchovného opatření, anebo dohledu, pokud byly uloženy zároveň s trestem domácího vězení, a vedení řádného života odsouzeným po dobu výkonu trestu“*.

V průběhu výkonu TDV je odsouzenému dána možnost se obracet s žádostí o pomoc na probační úředníky při řešení situací, které vzniknou v souvislosti s kontrolou výkonu trestu, a které jsou způsobilé ovlivnit průběh výkonu domácího vězení (§ 4 odst. 3 vyhlášky č. 456/2009 Sb.). Po dobu výkonu trestu pomáhá probační úředník odsouzenému s řešením jeho osobních problémů formou odborné pomoci a poradenství. Cílem této pomoci je vedení odsouzeného k tomu, aby vedl v budoucnu řádný život. Probační úředník je po dobu výkonu domácího vězení také v kontaktu s rodinou odsouzeného nebo s osobami žijícími spolu s odsouzeným ve společném obydlí, ve kterém se TDV vykonává. Tímto způsobem se tak probační úředník snaží snížit pravděpodobnost nevhodného chování odsouzeného a zamezit tak opětovnému spáchání trestného činu.⁷¹

Dále PMS kontroluje dodržování přiměřeného omezení a přiměřené povinnosti vymezené v § 48 odst. 4 písm. b), d) či h) TZ, a také výchovného opatření dle § 18 odst. 1 písm. c) nebo g) či § 19 odst. 1 písm. e), g) nebo h) ZSVM, které soud uložil odsouzenému společně s TDV. Odsouzenému je dána povinnost, aby v rámci kontroly dodržování přiměřené povinnosti a přiměřeného omezení či výchovného opatření spolupracoval s probačním úředníkem a dostavoval se k němu v jím určených lhůtách (§ 334c odst. 1 TŘ).

Jestliže odsouzený nedodrží podmínky domácího vězení, přiměřené omezení přiměřenou povinností, výchovné opatření či nevede řádný život, tak probační úředník o tom bezodkladně informuje soud, který výkon domácího vězení nařídil. Pokud se jedná o méně závažné porušení, tak probační úředník odsouzeného upozorní na zjištěné nedostatky, a také jej upozorní na to, že v případě opakování méně závažného porušení či závažnějšího nedodržení

⁷¹ ČÁDOVÁ, Jitka. In ŠTERN, Pavel a kol. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010, s. 157.

stanovených podmínek tohoto trestu, přiměřeného omezení, přiměřené povinnosti, výchovného opatření o této skutečnosti bude informovat předsedu senátu (§ 334c odst. 2 TŘ).

Nastane-li situace, kdy odsouzený předem ví, že z důležitých důvodů (např. účast na pohřbu blízkého rodinného příslušníka aj.) nebude moci dodržet podmínky spojené s výkonem TDV, je povinen o tom informovat probačního úředníka, jenž je nadán pravomocí provádět kontrolu výkonu tohoto trestu. Mohou nastat i případy, kdy odsouzený dopředu nebude o těchto důležitých důvodech vědět (např. odvoz manželky do nemocničního zařízení, pokud jej nemůže zajistit někdo jiný apod.). V takovémto případě musí odsouzený poté o tomto neprodleně informovat probačního úředníka. Pokud jsou zde dány důležité důvody, které ospravedlňují porušení podmínek výkonu TDV ze strany odsouzeného, a probační úředník si je ověří a shledá je pravdivými a významnými, tak tuto skutečnost soudu nesdělí, avšak budou-li zde pochybnosti, tak se takovéto porušení soudu sdělí.⁷²

4.4.1. Namátkové kontroly prováděné probačním úředníkem

Jedním ze způsobů kontroly, které zajišťuje PMS, je namátková kontrola. Tento způsob kontroly spočívá v osobních návštěvách probačního úředníka, popř. jeho asistenta, v místě výkonu domácího vězení v soudem určené době, kdy je odsouzený povinen se v daném místě zdržovat. Odsouzený je povinen probačnímu úředníkovi umožnit vstup do místa, v němž je tento trest vykonáván, ačkoli tato povinnost prolomuje ochranu domovní svobody podle čl. 12 Listiny základních práv a svobod. Proto je jednou z podmínek pro uložení tohoto trestu písemný slib pachatele, že kromě jiného při výkonu kontroly poskytne veškerou potřebnou součinnost (§ 60 odst. 1 písm. b) TZ).⁷³ Dle § 4 odst. 1 vyhlášky č. 456/2009 Sb. se touto součinností rozumí umožnění kontroly prováděné probačním úředníkem v místě výkonu domácího vězení s cílem zjistit, zdali se odsouzený v soudem určené době nachází na tomto místě, a to i včetně umožnění vstupu probačního úředníka do obydlí odsouzeného. Na základě tohoto ustanovení spočívá součinnost také v poskytování spolupráce „*při kontrole plnění soudem uloženého přiměřeného omezení, přiměřené povinnosti, výchovného opatření, podmínek uloženého dohledu a vedení řádného života*“.

Při namátkové kontrole v místě výkonu trestu se musí probační úředník prokázat služebním průkazem PMS. Odsouzený je pak povinen na požádání probačního úředníka

⁷² ŘÍHA, Jiří. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář. 3 díl. 7. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2013 s. 3850-3851.

⁷³ MOUDRÝ, Petr. Vliv vybraných druhů trestů na resocializaci odsouzených – 2. část. *Trestněprávní revue*, 2021, roč. 20, č. 4, s. 205-214

prokázat svoji totožnost kdykoli v průběhu výkonu trestu (§ 2 vyhlášky č. 456/2009 Sb.). Probační úředník má při stanovení frekvence namátkových kontrol přihlédnout k osobě odsouzeného a jeho motivaci k výkonu tohoto trestu, závažnosti spáchaného trestného činu, výsledkům doposud provedených kontrol a k dalším skutečnostem, které jsou uvedeny v pokynu ředitele PMS ČR č. 4/2010. Probační úředník je však povinen provést namátkovou kontrolu u každého odsouzeného alespoň třikrát za měsíc.⁷⁴

V nočních hodinách (od 20:00 až do 5:00 hodin) provádí probační úředník či jeho asistent kontrolu v doprovodu dalších osob (jiného probačního úředníka či asistenta, strážníka obecní policie, policejní hlídky apod.). O průběhu provedené kontroly je probační úředník povinen pořídit záznam, jenž se zakládá do dokumentace u střediska PMS. Při pořizování záznamu používá vzor uvedený v příloze č. 8 pokynu ředitele PMS ČR č. 4/2010. Probační úředník vyplní tento záznam na místě kontroly a odsouzený jej následně podepíše, pokud se v době porušení nachází ve svém obydlí. Pokud se odsouzený v místě výkonu trestu v rozhodné době nenachází, tak probační úředník tuto skutečnost do záznamu poznamená, a to spolu s bližšími okolnostmi případu, případně uvede zjištěný důvod nepřítomnosti odsouzeného v místě výkonu TDV. Zároveň probační úředník zanechá na viditelném místě vyplněný formulář tzv. Sdělení o porušení TDV, v němž je odsouzený vyzván k tomu, aby probačního úředníka do určité lhůty kontaktoval a doložil mu důvody, pro které došlo k porušení podmínek výkonu trestu.⁷⁵

Tento způsob kontroly je považován za mnohem méně efektivnější ve srovnání s elektronickým kontrolním systémem, protože namátkovými kontrolami nelze nepřetržitě hlídat, zdali se odsouzený nachází v místě výkonu trestu. Odsouzený, který by porušil podmínky výkonu domácího vězení a v čase kontroly by se nenacházel v místě výkonu trestu, by musel hovořit o smůle, jelikož je minimální šance, že by bylo toto porušení odhaleno.⁷⁶ Navíc pro odsouzeného zpravidla nebude složité zjistit, kdy se obvykle jednotlivé kontroly provádějí, a tím pádem pro něj nebude nikterak těžké vytipovat, kdy kontrola nastane.⁷⁷

⁷⁴ Tamtéž

⁷⁵ ŘÍHA, Jiří. In ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář. 3 díl. 7. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 3847-3848.

⁷⁶ ŠČERBA. *Alternativní tresty a opatření...*, s. 355.

⁷⁷ MOUDRÝ, Petr. Vliv vybraných druhů trestů na resocializaci odsouzených – 2. část. *Trestněprávní revue*, 2021, roč. 20, č. 4, s. 205-214

4.4.2. Elektronický monitoring odsouzeného

Druhým způsobem kontroly výkonu TDV je elektronický kontrolní systém, který umožňuje detekci pohybu odsouzeného (§ 334b odst. 1 TR). Dle § 7 odst. 1 vyhlášky č. 456/2009 Sb. spočívá tento způsob kontroly především v „*instalaci a deinstalaci technického zařízení, které je součástí elektronického kontrolního systému, (dále jen „technické zařízení“)* v místě výkonu trestu domácího vězení, *instalaci a deinstalaci technického zařízení na těle odsouzeného, poučení odsouzeného o fungování elektronického kontrolního systému a o nepřipustnosti jakýchkoli zásahů do tohoto systému ze strany odsouzeného a dalších neoprávněných osob, sledování odsouzeného v určeném místě po stanovenou dobu elektronickým kontrolním systémem, prověření dostupnosti a funkčnosti elektronického kontrolního systému, evidenci zaznamenaných případů nepřítomnosti odsouzeného v místě a čase výkonu trestu domácího vězení.*“

Elektronický monitoring u nás nefungoval ihned v roce 2010, nicméně dne 1. července 2012 byl zahájen pilotní projekt „*Elektronický monitoring odsouzených*“ zaměřený na experimentální ověření provozu elektronického monitoringu, jehož cílem bylo také využít tímto projektem získané zkušenosti k tomu, aby mohl být zaveden elektronický monitoring odsouzených ke standardnímu využití. Experiment dopadl úspěšně a bylo navrhováno, aby došlo k širšímu využití elektronického monitoringu v rámci výkonu trestní spravedlnosti.⁷⁸

Dne 15. února 2013 došlo ke zveřejnění zakázky na dodávku a zajištění provozu těchto zařízení, avšak amnestií prezidenta z ledna roku 2013 došlo kromě jiného k prominutí všech uložených TDV, a tudíž se tato veřejná zakázka stala nevýhodnou. Další pokusy o zavedení elektronického monitoringu ke standardnímu využití byly neúspěšné až do roku 2018.⁷⁹

Od září roku 2018 u nás začal fungovat elektronický monitoring osob odsouzených k TDV a některých obviněných osob. Nicméně společnost SuperCom, jež se zavázala elektronické náramky dodávat, neplnila své povinnosti řádně a včas, a proto s ní PMS ukončila spolupráci a vrátila se tak k namátkovým kontrolám. Elektronický monitoring fungoval tedy pouze do listopadu roku 2021. Nový elektronický monitoring odsouzených měl podle PMS původně fungovat ve druhém pololetí roku 2023.⁸⁰ Tato vize PMS sice zůstala nenaplněna,

⁷⁸ VICHEREK, Roman. Vazba a možnosti elektronické kontroly obviněného. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2019, roč. 27, č. 1, s. 29-47

⁷⁹ Tamtéž

⁸⁰ ČTK. *Elektronický monitoring vězňů má znovu fungovat v druhé polovině roku 2023* [online]. advokatinidenik.cz, 12. dubna 2022 [cit. 23. srpna 2023]. Dostupné na <<https://advokatinidenik.cz/2022/04/12/elektronicky-monitoring-veznu-ma-znovu-fungovat-ve-druhe-polovine-roku-2023/>>.

nicméně se jí podařilo uzavřít smlouvu s firmou Forsolution CZ na dodávku elektronického monitorovacího systému. Provoz elektronického monitoringu by měl být na základě smluveného harmonogramu zahájen na jaře roku 2024.⁸¹

Při instalaci technického zařízení musí zaměstnanec PMS či za jeho přítomnosti jiná osoba oprávněná zajišťovat funkčnost elektronického monitoringu ověřit totožnost odsouzeného, a poté musí nainstalovat technického zařízení jak na těle odsouzeného, tak i v obydlí, v němž má být TDV vykonáván, přičemž odsouzený je povinen při instalaci poskytnout součinnost (§ 7 odst. 2 vyhlášky č. 456/2009 Sb.). Následně po instalaci musejí tyto osoby a odsouzený podepsat protokol o převzetí technického zařízení do užívání. Součástí protokolu o převzetí jsou také podmínky jeho provozu (§ 7 odst. 3 vyhlášky č. 456/2009 Sb.).

Na tomto místě považuji za vhodné zodpovědět na svou další výzkumnou otázku: Je absence elektronického monitoringu skutečnou příčinou nižšího počtu uložených trestů domácího vězení? Dle mého názoru musí být zajištěn kvalitní způsob kontroly TDV, jelikož bez takovéto kontroly nelze spoléhat na to, že odsouzený bude dodržovat soudem stanovené podmínky domácího vězení. Na rozdíl od namátkových kontrol prováděných probačními úředníky má elektronický monitoring odsouzených tu výhodu, že je odsouzený monitorován nepřetržitě, tudíž pokud odsouzený opustí své obydlí, ve kterém vykonává TDV, tak se o tom ihned dozví monitorující osoba. Zatímco u namátkové kontroly je jen malá šance, že by probační úředník „nachytil“ odsouzeného při porušení této základní podmínky. Dále může nastat situace, že by probační úředník vykonal namátkovou kontrolu a odsouzený by ihned po jejím vykonání opustil své obydlí jen na okamžik, protože je malá šance, že by se probační úředník během chvíle vrátil.

Z výzkumu, který byl proveden Institutem pro kriminologii a sociální prevenci, vyplývá, že 101 ze 160 soudců je tohoto názoru, že bez elektronického monitoringu je TDV neefektivní. Určitě je vhodné zmínit názor jednoho ze soudců, který uvádí: „*Důkazní břemeno ohledně porušení režimu trestu tak leží na PMS, respektive soudu. Odsouzený se může hájit (a tyto případy registrujeme), že v místě výkonu trestu byl, ale neslyšel zvonek a vybil se mu*

⁸¹ ČTK. *Další naděje na náramky pro vězně. Má je zajistit firma přes dodavatele z Polska* [online]. ceska-justice.cz, 16. srpna 2023 [cit. 23. srpna 2023]. Dostupné na <<https://www.ceska-justice.cz/2023/08/dalsi-nadeje-na-naramky-pro-vezne-ma-je-zajistit-firma-pres-dodavatele-z-polska/>>.

mobilní telefon apod... “⁸² Z výše uvedených důvodů se tedy jeví elektronický monitoring jako mnohem efektivnější způsob kontroly výkonu TDV.

Ačkoli se počítalo s uložením 1600 TDV za rok, nebylo toto očekávání naplněno.⁸³ První rok existence tohoto trestu bylo uloženo pouze 116 TDV a roku 2011 jich bylo uloženo 266. Zatím nejvíc TDV bylo uloženo v roce 2012, a to 514, což bylo pravděpodobně zapříčiněno pilotním projektem elektronického monitoringu, který byl zahájen 1. července 2012, což zjevně vzbudilo důvěru soudců v TDV, jelikož počítali s brzkým zavedením elektronického monitoringu do praxe. S ohledem na skutečnost, že jeho zavedení nebylo realizováno, došlo k poklesu počtu uložených TDV. Od roku 2013 až do roku 2020 se počet uložených TDV pohyboval v rozmezí 170–243, tedy nedošlo k rapidnímu nárůstu či poklesu uložených TDV. Roku 2021 poklesl počet uložených TDV na 126. Veliký pokles nastal v roce 2022, a to o polovinu oproti předchozímu roku, konkrétně bylo uloženo pouhých 62 TDV (viz příloha č. 1). Domnívám se, že s největší mírou pravděpodobnosti došlo k tomuto poklesu z důvodu zrušení elektronického monitoringu odsouzených v listopadu roku 2021, čímž klesla u soudců důvěra v efektivitu tohoto trestu na minimum.

Dle mého názoru je tedy absence elektronického monitoringu jednou z hlavních příčin nízkého počtu uložených TDV, nicméně není jedinou. V době, kdy fungoval elektronický monitoring odsouzených (od září 2018 do listopadu 2021), platil v naší právní úpravě institut přeměny TDV, se kterým byly v praxi spojeny problémy (viz 2. kapitola této práce), a to až do konce roku 2021. Kdyby ve stejném okamžiku fungoval elektronický monitoring a existoval institut náhradního TOS, byl by pravděpodobně počet uložených TDV vyšší. Dalším důvodem, pro který je tento trest méně ukládán, je nedostatek vhodných pachatelů, jelikož aby mohl být TDV uložen, musí mít odsouzený zachovalé zázemí a ideálně se musí jednat o člověka pracovně činného.⁸⁴ Aby se předešlo uložení TDV nevhodným pachatelům, bylo by vhodné, kdyby měl soud při svém rozhodování podklady pro to, aby zjistil, zdali se jedná o pachatele, u kterého je vhodné uložit TDV či nikoliv. Tím mám na mysli zakotvit soudcům povinnost vyžádat si před jejich rozhodnutím zprávu probačního úředníka o vhodnosti tohoto trestu, a to nikoliv pouze u trestního příkazu, jak uvádí § 314e odst. 4 TŘ.

⁸² SCHEINOST, Miroslav a kol. *Sankční politika pohledem praxe*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. s. 16-17.

⁸³ TLAPÁK NAVRÁTILOVÁ, Jana. In JELÍNEK, Jiří a kol. *Deset let od přijetí českého trestního zákoníku*. Praha: Leges, 2019. s. 225.

⁸⁴ TLAPÁK NAVRÁTILOVÁ, Jana. In JELÍNEK, Jiří a kol. *Deset let od přijetí českého trestního zákoníku*. Praha: Leges, 2019. s. 235.

Na svou výzkumnou otázku odpovídám tedy kladně, tj. absence elektronického monitoringu je skutečnou příčinou nižšího počtu uložených TDV. Elektronický monitoring je daleko efektivnějším způsobem kontroly než namátkové kontroly, které provádějí probační úředníci. Nicméně se domnívám, že je vhodné, aby byl elektronický monitoring doplněn i o namátkové kontroly, protože se tím ještě více zvýší efektivita kontroly výkonu TDV (viz § 8 vyhlášky č. 456/2009 Sb.).

4.5. Rozhodnutí o výkonu náhradního trestu odnětí svobody

O tom, zdali se vykoná náhradní TOS či se ponechá TDV v platnosti, rozhoduje ve veřejném zasedání předseda senátu na návrh státního zástupce, probačního úředníka nebo bez takového návrhu. O svém rozhodnutí je předseda senátu povinen vyrozumět příslušné středisko PMS. Proti jeho rozhodnutí je přípustná stížnost s odkladným účinkem (§ 334g odst. 1 TŘ). Rozhoduje-li soud o výkonu náhradního TOS, může takto rozhodnout i v průběhu doby, která je stanovena pro výkon TDV. Dospěje-li k rozhodnutí, že se náhradní TOS vykoná, je povinen zároveň stanovit i způsob jeho výkonu (§ 61 odst. 1 TZ). Vyhlášením rozhodnutí o výkonu náhradního TOS dojde k přerušení výkonu TDV, a to do dne nabytí právní moci tohoto rozhodnutí či rozhodnutí o ponechání TDV v platnosti. Pokud se ponechá tento trest v platnosti, postupuje se přiměřeně podle § 334a TŘ. Odsouzený o tom musí být poučen (§ 334g odst. 2 TŘ). Myslím si, že toto ustanovení je nutno hodnotit pozitivně, jelikož to zabrání tomu, aby mezi vyhlášením rozhodnutí o výkonu náhradního TOS a právní mocí tohoto rozhodnutí docházelo k řádnému výkonu TDV, který by se odsouzenému nezapočítal do následného výkonu TOS, tedy by to vůči odsouzenému bylo nespravedlivé.

Jestliže by byl dán důvod pro rozhodnutí o výkonu náhradního TOS a odsouzený by již vykonal polovinu jemu uloženého TDV, zkrátí-li soud délku původně uloženého náhradního TOS na polovinu (§ 61 odst. 2 TZ). Dle mého názoru bylo důvodem přijetí tohoto ustanovení právě zohlednění dosavadního řádného plnění podmínek TDV odsouzeným. To se má pak následně projevit ve výši náhradního TOS. Nicméně se domnívám, že by bylo lepší dát soudcům „volnější ruku“, a toto ustanovení změnit tak, že by mohli v rozhodnutí o výkonu náhradního TOS snížit výši tohoto trestu s ohledem na skutečnost, jak dlouho odsouzený řádně plnil podmínky, které jsou spojeny s výkonem TDV.

Výše uvedené vysvětlím na následujícím příkladu. Odsouzenému A byl uložen TDV ve výměře jednoho roku se stanovením náhradního TOS ve výměře šesti měsíců. Odsouzenému B byl uložen totožný trest. Odsouzený A po pěti měsících a dvaceti dnech porušil podmínky

spojené s výkonem TDV a bylo rozhodnuto o výkonu náhradního TOS ve výměře šesti měsíců. Zatímco odsouzený B tyto podmínky dodržoval po dobu šesti měsíců a vykonal tedy polovinu TDV, a tudíž mu byl uložen náhradní TOS ve výměře tři měsíců. Ačkoliv odsouzený B dodržoval podmínky domácího vězení jen o několik dní déle než odsouzený A, bude mu uložen náhradní TOS ve výměře tři měsíců, tedy bude jeho trest o tři měsíce kratší než trest odsouzeného A. Pokud by však byla soudu dána možnost rozhodnout dle svého uvážení s přihlédnutím k dosavadnímu řádnému plnění podmínek TDV, tak by toto bylo mnohem více proporcionální na rozdíl od současné právní úpravy dle § 61 odst. 2 TZ. Soudce by pak mohl odsouzenému A snížit původně uložený náhradní TOS na tři a půl měsíce a odsouzenému B snížit náhradní trest na tři měsíce.

Zcela výjimečně může soudce rozhodnout o ponechání TDV v platnosti, a to s ohledem na okolnosti případu a vzhledem k osobě odsouzeného, přestože odsouzený zavinil příčinu pro to, aby byl nařízen výkon náhradního TOS. Současně může být soudem nad odsouzeným stanoven dohled po zbytek výkonu trestu, dále může soud prodloužit výměru tohoto trestu až o jeden rok, přičemž nesmí být překročena maximální možná délka výkonu TDV, tedy 2 roky. Soud může na dobu výkonu trestu či jeho zbytku také odsouzenému stanovit dosud neuložené přiměřené omezení či přiměřenou povinnost dle § 48 odst. 4 TZ, jež mají vést odsouzeného k tomu, aby vedl řádný život, a také některé z výchovných opatření podle § 60 odst. 7 TZ, jeli odsouzený ve věku blízkém věku mladistvých (§ 61 odst. 3 TZ). Ustanovení § 49 až § 51 TZ se použijí na výkon dohledu obdobně (§ 61 odst. 4 TZ).

Jestliže byl TDV ponechán v platnosti za současného uložení dalších dosud neuložených přiměřených povinností a přiměřených omezení vymezených v § 48 odst. 4 písm. b), d) či h) TZ anebo výchovných opatření vymezených v § 18 odst. 1 písm. c) či g) nebo § 19 odst. 1 písm. e), g) či h) ZSVM, kontroluje jejich dodržování PMS. V rámci kontroly dodržování uložených přiměřených povinností, přiměřených omezení a výchovných opatření je odsouzený povinen spolupracovat s probačním úředníkem, a to způsobem, který probační úředník stanoví, přičemž odsouzený je povinen se k probačnímu úředníkovi dostavovat v jím určených lhůtách (§ 334g odst. 3 TR).

Nyní bych chtěl odpovědět na svou poslední výzkumnou otázku, která zní následovně: Má trest domácího vězení větší předpoklady pro naplnění účelu trestu oproti trestu odnětí svobody? Lze konstatovat, že TDV i TOS naplňují účel trestu stejnou měrou z hlediska ochrany společnosti před pachateli trestných činů a zabránění odsouzenému v páchání trestné činnosti.

Pokud je pachatel potrestán nepodmíněným odnětím svobody, tak je izolován ve věznici, a tudíž nemá možnost, jak by ohrožoval nebo poškozoval svým protiprávním jednáním společnost, zároveň je mu znemožněno pokračovat v páchání trestné činnosti. Oproti tomu u domácího vězení dochází k tzv. nepřímému zabránění pachateli v tom, aby páchal nadále trestnou činnost. Jedná se o psychickou zábranu spočívající v uvědomění si, že může dojít k uložení trestu za jednání, jež by bylo v rozporu s TZ.⁸⁵ Pachatel si je tedy vědom, že pokud poruší podmínky výkonu TDV, bude následovat vydání rozhodnutí o výkonu náhradního TOS.

Účelem trestu je také vychovat pachatele k tomu, aby vedl řádný život. U nepodmíněného odnětí svobody dochází zpravidla ke zprětrhání vztahů, které dokáží pozitivně ovlivnit chování odsouzeného (především rodinných a pracovních). Navíc ve výkonu TOS je odsouzený vystaven negativnímu působení kriminogenního prostředí, což určitě nepřispívá k tomu, aby v budoucnu vedl řádný život. Jak již bylo v této práci uvedeno, tak u TDV jsou pozitivní rodinné a pracovní vazby zachovány, tudíž nedochází k tomu, že by byl odsouzený „vytržen“ ze svého sociálního prostředí. Výhodou je také, že se odsouzený nenachází v kriminogenním prostředí. Proto jsem toho názoru, že TDV dokáže pachatele lépe vychovat k tomu, aby v budoucnu vedl řádný život.

S výše uvedeným je také spojeno výchovné působení na další členy společnosti, jelikož pokud chceme působit výchovně na ostatní členy společnosti, musíme zabránit konkrétnímu pachateli v páchání trestné činnosti a vychovat jej k vedení řádného života, protože tím dáváme ostatním členům společnosti najevo, jaké chování je nežádoucí, a že se páchání trestných činů nevyplácí.⁸⁶

Na svoji výzkumnou otázku tedy odpovídám kladně, jelikož TDV má větší předpoklady pro naplnění účelu trestu oproti TOS, protože dokáže lépe zajistit vychování odsouzeného k vedení řádného života. Dále odsouzenému zůstávají zachovány pozitivní rodinné a pracovní vazby, a tedy může být v častějším kontaktu se svými rodinnými příslušníky či příbuznými a může nadále docházet do svého zaměstnání.

⁸⁵ VICHEREK, Roman. *Účel trestu* [online]. epravo.cz, 22. března 2013 [cit. 1. září 2023]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/ucel-trestu-89770.html>>.

⁸⁶ Tamtéž

5. Srovnání se zahraniční právní úpravou

V této kapitole bych chtěl srovnat právní úpravu TDV Anglie a Walesu a Slovenska s českou právní úpravou, a zároveň se pokusím najít inspirativní ustanovení pro naši právní úpravu. Anglii a Wales jsem si vybral ke srovnání z toho důvodu, že tyto země využívají obdobu tohoto trestu již řadu let, a tudíž s tímto trestem mají určité zkušenosti. Slovenskou právní úpravu TDV jsem si vybral, jelikož s tímto státem máme společnou historii a naše státy byly dlouhou dobu jedním celkem, a proto jsou naše právní úpravy dosti podobné.

5.1. Právní úprava v Anglii a Walesu

V Anglii a Walesu existuje obdoba našeho TDV, a to požadavek nevycházet (curfew requirement). Požadavek nevycházet znamená, že odsouzený musí zůstat po určitou dobu na místě určeném soudem. Tato doba nesmí být kratší než dvě hodiny, a zároveň nesmí být delší než příslušný počet hodin za den, přičemž požadavek nevycházet může být na jednotlivé dny stanoven odlišně z hlediska místa výkonu a doby výkonu (při respektování minimálního a maximálního rozsahu této doby). Příslušným počtem hodin je buď 16 hodin, nebo 20 hodin. Pokud byl pachateli uložen curfew requirement přede dnem, kdy nabyl platnosti paragraf 150 zákona o policii, trestné činnosti, ukládání trestů a soudech z roku 2022, může být stanoven maximální denní rozsah až na 16 hodin. Pokud byl pachateli uložen požadavek nevycházet v den nabytí platnosti tohoto zákona nebo později, může se uložit maximální denní rozsah až na 20 hodin.⁸⁷

Zároveň odsouzenému nemůže být stanoveno, aby doma strávil delší dobu než 112 hodin v kterémkoli období sedmi dnů, přičemž se toto období začíná počítat ode dne v týdnu, kdy požadavek nevycházet poprvé nabyl účinnosti. Curfew requirement mohl být uložen až na dvanáct měsíců, pokud k jeho uložení došlo před nabytím platnosti výše uvedeného zákona. Jestliže došlo k jeho uložení v den nabytí platnosti tohoto zákona či poté, může být uložen až na dva roky.⁸⁸

Před vydáním příkazu, který ukládá požadavek nevycházet, musí soud získat a zvážit veškeré informace o každém místě, které by bylo vhodné k výkonu curfew requirement. Tyto informace musí rovněž zahrnovat informace o postoji osob, které by mohly být nějakým

⁸⁷ Section 9 of Schedule 9 of the Sentencing Act 2020

⁸⁸ Tamtéž

způsobem dotčeny nucenou přítomností pachatele. Současně je soud povinen rozhodnout o elektronickém monitorování odsouzeného.⁸⁹

Pokud odsouzený poruší bez důvodné omluvy podmínky výkonu curfew requirement, musí probační úředník upozornit odsouzeného, že pokud opětovně poruší podmínky požadavku nevycházet během následujících dvanácti měsíců, bude to mít za následek, že toto porušení bude projednáno před soudem. Pokud považuje probační úředník první porušení za závažné, tak to oznámí soudu bez přechozího upozornění odsouzeného. Soud je pak nadán pravomocí zpřísnit podmínky požadavku nevycházet, uložit pokutu až do výše 2 500 britských liber nebo může zrušit příkaz, kterým byl uložen curfew requirement, a odsoudit pachatele k jakémukoli jinému trestu (včetně uložení TOS). Soud při výběru sankce za nedodržení podmínek požadavku nevycházet přihlédne k tomu, jak dlouho byly tyto podmínky odsouzeným dodržovány. Tedy čím déle odsouzený podmínky trestu dodržoval, tím mírnější sankci by měl soud uložit.⁹⁰

Curfew requirement může být uložen buď komunitním příkazem, nebo příkazem podmíněného TOS. K uložení komunitního trestu může dojít v případech, kdy je trestný čin, jehož se pachatel dopustil, dostatečně závažný, aby si pachatel tento trest zasloužil. Zde lze spatřovat určitý rozdíl oproti české právní úpravě, dle níž je možné uložit TDV postačuje-li s ohledem na povahu a závažnost přečinu uložení tohoto trestu. Při posuzování závažnosti trestného činu se berou v potaz polehčující okolnosti, které se dotýkají osoby pachatele a jeho poměrů. Jako polehčující okolnost se zohledňuje chování pachatele po spáchání trestného činu, dále se přihlíží k míře, v jaké pachatel přispěl k objasnění trestného činu aj.⁹¹

Dojde-li ke splnění obecných podmínek pro uložení komunitního trestu, je soud povinen vybrat jeden nebo více požadavků (požadavek na neplacenou práci, p. na rehabilitační činnost, p. zákazu zahraniční cesty aj.⁹²), které pachateli v rámci tohoto trestu uloží, přičemž tento výběr soud učiní tak, aby byly tyto požadavky pokud možno co nejvhodnější a aby omezení osobní svobody bylo přiměřené s ohledem na závažnost trestného činu. Při ukládání komunitního trestu je soudu dána povinnost, aby si vyžádal zprávu probačního úředníka, a tu pak při ukládání

⁸⁹ Section 10 of Schedule 9 of the Sentencing Act 2020

⁹⁰ BILD, Jonathan. *Community-Orders-Explainer* [online]. sentencingacademy.org.uk, 10. února 2021 [cit. 24. října 2023] Dostupné na <<https://www.sentencingacademy.org.uk/wp-content/uploads/2023/08/Community-Orders-Explainer.pdf>>, s. 4.

⁹¹ BOLEDOVIČOVÁ, Lucie. Podmínky uložení českého trestu domácího vězení a anglického curfew requirement. *Trestněprávní revue*, 2013, roč. 12, č. 3, s. 63-67

⁹² Schedule 9 of the Sentencing Act 2020

komunitního trestu zvažil. Tato zpráva je vypracována na základě rozhovoru a analýzy osoby pachatele a jeho poměrů, jejímž výsledkem je doporučení vhodného trestu pro pachatele.⁹³

Možnost uložení podmíněného TOS závisí na tom, zdali došlo k překročení hranice závažnosti pro to, aby byl uložen TOS, který je možno uložit za trestný čin natolik závažný, že jako jediné ospravedlnitelné řešení se jeví jen uložení TOS. Pokud je uložen TOS ve výměře minimálně 14 dnů a maximálně dvou let (section 277/2 Sentencing Act 2020), tak je možné jej podmíněně odložit na zkušební dobu nejméně šesti měsíců a nejvíce dvou let (section 288/2 Sentencing Act 2020), a to za současného uložení komunitních požadavků (mezi které náleží i curfew requirement). Tyto požadavky však nesmějí být přísnější než ty požadavky, které by byly uloženy formou komunitního trestu.⁹⁴

Hlavní rozdíl mezi českou právní úpravou TDV a curfew requirement lze spatřovat v tom, že u požadavku nevycházet jsou stanoveny hranice pro určení doby, v níž je odsouzený povinen se zdržovat v soudem určeném obydlí. Toto bohužel česká právní úprava postrádá, a tudíž by se mohla touto úpravou inspirovat. Bylo by nanejvýš vhodné tyto hranice stanovit, jelikož by pak soudce měl vymezené mantinely, v nichž by se musel „pohybovat“ při určení doby, v níž je odsouzený povinen se nacházet v obydlí.

U požadavku nevycházet je připuštěna možnost, že v případě porušení podmínek výkonu tohoto trestu může soud uložit i jiný trest, který nemusí být spojen s odnětím svobody. Takováto možnost se mi jeví jako nerozumná, jelikož jsem toho názoru, že není vhodné ukládat při porušení podmínek požadavku nevycházet jiný alternativní trest, protože takovýto postup vede k tomu, že pachatel nemusí být dostatečně motivován k dodržování podmínek tohoto alternativního trestu, když bude moci očekávat uložení i jiného trestu než TOS. Tento názor také zastávají Lata⁹⁵ a Kursová⁹⁶. V tomto ohledu by se měla právní úprava curfew requirement inspirovat tou naší.

Posledním významným rozdílem, kterým bych se chtěl v této podkapitole zabývat, je povinnost zjistit informace o postoji spolužijících osob s tímto trestem, což právní úprava požadavku nevycházet na rozdíl od té naší vyžaduje. Bylo by vhodné, kdyby se naše právní úprava TDV změnila a souhlas spolužijících osob by byl vyžadován, protože na rozdíl od

⁹³ BOLEDOVIČOVÁ, Lucie. Podmínky uložení českého trestu domácího vězení a anglického curfew requirement. *Trestněprávní revue*, 2013, roč. 12, č. 3, s. 63-67

⁹⁴ Tamtéž

⁹⁵ LATA, Jan, a kol. Tresty alternativní a nepodmíněné. *Státní zastupitelství*, 2014, roč. 12, č. 1, s. 8-22

⁹⁶ KURSOVÁ, Jana. Právní úprava domácího vězení v České republice a Anglii. *Státní zastupitelství*, 2015, roč. 13, č. 4, s. 28-36

odsouzeného nemá spolužijící osoba povinnost poskytnout součinnost při provádění kontroly výkonu tohoto trestu. Může tedy dojít k situaci, kdy spolužijící osoba nevpustí do obydlí probačního úředníka (zákon jí takovou povinnost neukládá), který pak nemůže odhalit porušení podmínek výkonu TDV, pokud se odsouzený v daném obydlí nenachází.

5.2. Právní úprava na Slovensku

Dle § 53 odst. 1 zákona č. 300/2005 Z. z., trestný zákon (dále jen "slov. TZ") je možné uložit pachateli TDV až na čtyři roky za splnění určitých podmínek. První podmínkou je, že uložení tohoto trestu se jeví jako postačující s ohledem na povahu a závažnost trestného činu a osobu a poměry pachatele. Další podmínkou je písemný souhlas pachatele, že se bude zdržovat ve svém obydlí v soudem stanovené době a při výkonu kontroly poskytne potřebnou součinnost. Třetí podmínkou pro uložení TDV je splnění podmínek výkonu kontroly technickými prostředky (pozn. česká právní úprava tuto podmínku neobsahuje). Tento trest je možné uložit za trestný čin s horní hranicí trestní sazby nepřevyšující 10 let, přičemž soudem stanovená výměra TDV nesmí být nižší, než je dolní hranice trestní sazby TOS trestného činu, pro který je TDV ukládán (§ 53 odst. 2 slov. TZ).

V průběhu výkonu trestu může soud uložit pachateli přiměřené povinnosti či omezení (§ 53 odst. 4 slov. TZ). Během výkonu domácího vězení smí odsouzený opustit své obydlí jen po předchozím souhlasu probačního úředníka, a to z naléhavých důvodů a pouze na nezbytně potřebnou dobu, přičemž se tato doba započítává do výkonu trestu (§ 53 odst. 5 slov. TZ). Pokud odsouzený poruší podmínky spojené s výkonem TDV, rozhodne soud o přeměně TDV na TOS tak, že jeden nevykonaný den TDV se přemění na jeden den nepodmíněného TOS (§ 53 odst. 6 slov. TZ). O přeměně trestu či jeho zbytku rozhodne soud usnesením ve veřejném zasedání (§ 435 odst. 3 zákona č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok).

Slovenská právní úprava TDV připouští možnost podmíněného upuštění od výkonu zbytku TDV, a to po výkonu jedné poloviny TDV, pokud odsouzený v průběhu výkonu tohoto trestu prokázal svým chováním, že není zapotřebí výkonu zbytku TDV (§ 68a odst. 1 slov. TZ). Soud je povinen stanovit zkušební dobu až na dva roky, tato doba nesmí být kratší než zbytek trestu (§ 68a odst. 2 slov. TZ).

V okamžiku, kdy se rozhodnutí o uložení TDV stane vykonatelným, zašle předseda senátu bezodkladně stejnopis tohoto rozhodnutí soudu, který je příslušný k výkonu rozhodnutí. Tím je soud, v jehož obvodu se má domácí vězení vykonat (§ 435 odst. 1 zákona č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok). Soud je povinen odsouzeného poučit o povinnostech a omezeních, jež

jsou s TDV spojeny, a též upozorní odsouzeného na možnost přeměny TDV na TOS v případě zjištění porušení podmínek výkonu TDV. Kontrolu dodržování podmínek spojených s tímto trestem vykonává probační úředník (§ 435 odst. 2 zákona č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok).

Dle slovenské právní úpravy je tedy možné uložit TDV až na čtyři roky, což je o dva roky více než připouští česká právní úprava. Na první pohled se slovenská úprava jeví jako příliš přísná, nicméně institut podmíněného upuštění od výkonu zbytku TDV tuto přísnost vyvažuje. Domnívám se, že slovenská právní úprava TDV je v tomto ohledu lepší oproti té naší, jelikož umožňuje zohlednit řádné chování odsouzeného v průběhu výkonu TDV. Pokud se odsouzený ve zkušební době neosvědčí, tak se rozhodne o tom, že si zbytek nevykonaného TDV odpyká ve věznici (§ 68b odst. 1 slov. TZ). Bylo by vhodné, kdyby se tento institut zavedl i do naší právní úpravy, protože v případě, že dojde k podmíněnému upuštění od výkonu zbytku TDV, tak je zde zachována motivace odsouzeného chovat se řádně i ve zkušební době, nechce-li si odpykat svůj trest ve věznici.

Další významný rozdíl lze spatřovat v tom, že česká právní úprava umožňuje uložit TDV za přečiny, tj. všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy s horní hranicí trestní sazby do pěti let (§ 14 odst. 2 TZ), zatímco slovenská právní úprava umožňuje uložit TDV za trestné činy s horní hranicí trestní sazby nepřevyšující 10 let. Jak již bylo v této práci uvedeno, tak se praxe potýká s nedostatkem vhodných pachatelů pro uložení TDV. Česká právní úprava by se dle mého názoru měla inspirovat tou slovenskou, jelikož ta umožňuje uložit TDV širšímu okruhu pachatelů. Myslím si, že u pachatele, který se sice dopustil zločinu, ale jeho protiprávní jednání nedosahuje vysoké společenské škodlivosti (např. mohou zde být dány některé polehčující okolnosti), lze uvažovat o uložení TDV.

Obě právní úpravy postrádají ustanovení, které by stanovovalo rozsah doby, v níž je odsouzený povinen se zdržovat ve svém obydlí, což vede k tomu, že soudce při určení rozsahu této doby nemá dány zákonem vymezené mantinely, její určení tak závisí na volné úvaze soudu (pozn. v tomto ohledu by se měly tyto právní úpravy inspirovat právní úpravou Anglie a Walesu, v podrobnostech viz 5.1. kapitola). Nicméně naše právní úprava alespoň stanovuje kritéria, ke kterým musí soud přihlédnout při určení rozsahu této doby (v podrobnostech viz § 60 odst. 4 TZ), na což slovenská právní úprava absentovala.⁹⁷

Poslední významný rozdíl, který bych chtěl v této podkapitole zmínit, je odlišná úprava následků při nedodržení podmínek spojených s výkonem TDV. V případě porušení podmínek

⁹⁷ ŠČERBA. *Alternativní tresty a opatření...*, s. 362.

domáciho vženi se dle českého právního řádu uplatní institut náhradního TOS, zatímco slovenská právní úprava uplatňuje institut přeměny TDV na TOS. Jak jsem již v této práci uvedl, tak institut přeměny TDV na TOS způsobuje v praxi potíže, a tudíž v tomto ohledu by se slovenská právní úprava měla inspirovat naší právní úpravou (v podrobnostech viz 2. kapitola).

6. Výzkum mezi soudci

V této kapitole bych rád zhodnotil výzkum, který jsem provedl pomocí dotazníkového šetření, jehož cílem bylo zjistit názory trestních soudců, proč je TDV oproti jiným alternativním trestům méně ukládán. Výzkum byl proveden na Okresním soudu v České Lípě, Okresním soudu v Olomouci a Krajském soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci. Dotazník vyplnilo celkem 15 soudců jejichž jména nebudou pro účely této práce uváděna. Dotazník obsahoval tyto otázky:

1. Jaký máte názor na trest domácího vězení? Jsou s ním spojena spíše pozitiva nebo negativa?
2. Kolikrát jste za svoji kariéru uložil/uložila trest domácího vězení?
3. Jaké jsou podle Vašeho názoru hlavní příčiny nízkého počtu uložených trestů domácího vězení?
4. Myslíte si, že znovuzavedení elektronického monitoringu by mohlo vést k častějšímu ukládání trestu domácího vězení?
5. Obsahuje podle Vás aktuální právní úprava nějaké problematické ustanovení týkající se trestu domácího vězení?
6. Co by se podle Vašeho názoru mělo změnit, aby byl počet uložených trestů domácího vězení vyšší?

Účelem tohoto výzkumu není zobecnění získaných názorů (s ohledem na nízký počet respondentů), nýbrž jeho účelem je analýza těchto názorů.

1. otázka

Na první otázku čtyři soudci odpověděli, že TDV vnímají negativně. Bylo uváděno, že TDV je neúčelný především z důvodu neefektivní kontroly. Šesti respondentům se TDV zamlouvá po stránce teoretické, jelikož při jeho uložení nedochází ke zřetření pozitivních sociálních a pracovních vazeb, po stránce praktické v něm však spatřují problémy s jeho realizací s ohledem na množství podmínek pro jeho uložení. Pět soudců tento trest vnímá pozitivně, kdy jeden z nich uvedl, že se jedná o vhodný trest pro pachatele, u kterého již nepřichází v úvahu uložení jiného alternativního trestu. Především je namístě jej uložit pachatelům, kteří jsou staří, nepracující či postižení. S tímto názorem se částečně ztotožňují, jelikož těmto pachatelům zpravidla nebude vhodné ukládat trest obecně prospěšných prací, peněžitý trest (nemajetná kategorie osob) či jiné alternativní tresty. Domnívám se však, že TDV je vhodným trestem i pro osoby bez těchto vlastností, protože i pracujícímu člověku nebrání

TDV ve výkonu jeho povolání či zaměstnání (viz kritéria pro určení denní výměry TDV v ustanovení § 60 odst. 4 TZ). Další z pěti soudců, kteří TDV vnímají pozitivně, uvedl, že TDV dokáže naplnit účel trestu z hlediska individuální a generální prevence.

2. otázka

Cílem druhé otázky bylo zjistit, kolik z dotazovaných soudců má praktické zkušenosti s ukládáním a výkonem tohoto trestu. Pět soudců uvedlo, že TDV doposud neuložili. Dalších pět respondentů uložilo TDV jednou či dvakrát. Jeden soudce uvedl, že ukládá TDV jednou či dvakrát za rok a další uvedl, že jej uložil třikrát. Dva soudci uložili tento trest pětkrát za svou kariéru, nicméně jeden soudce uložil domácí vězení dokonce až dvacetkrát.

3. otázka

Co se týče třetí otázky, tak většina soudců (11 z 15) uvedla, že hlavní příčinou nízkého počtu uložených TDV je absence elektronického monitoringu, pomocí nějž je kontrola výkonu TDV efektivnější, jelikož probační úředníci nejsou schopni hlídat odsouzeného neustále (jeden z nich uvádí, že tomu tak je z důvodu nízké kapacity PMS). Druhým nejčastěji uváděným důvodem, který soudci zmiňovali (8 z 15), je nedostatek vhodných pachatelů, kterým lze TDV uložit. Pokud je pachatel osobou bez domova či jeho obydlí není způsobilé k výkonu TDV nebo odsouzený nedá s trestem souhlas aj., tak mu nelze tento trest uložit. S tím souvisí i názor jednoho ze soudců, který uvádí, že důvodem nízkého počtu uložených TDV je neochota soudců spočívající v neodročení hlavního líčení za účelem zjištění vhodných podmínek pro uložení TDV (zjišťuje probační úředník) v případě, že možnost uložení domácího vězení vyplyne až při jeho konání. Myslím si, že by bylo vhodné, aby byla do zákona zakotvena povinnost soudu vyžádat si zprávu probačního úředníka o možnostech výkonu TDV i před samotným rozhodnutím v hlavním líčení.

Dalším důvodem, který někteří soudci uváděli (3 z 15), je náročná příprava výkonu a zkoumání podmínek pro možnost jeho vykonání. Z tohoto důvodu je pro soudce lepší uložit jiný alternativní trest, se kterým nejsou spojeny takové obtíže. Domnívám se, že toto by mohl být jeden z dalších důvodů, proč je TDV méně ukládán. Jeden soudce uvedl, že soudy často vyhodnotí, že je účelnější uložit jiný druh trestu (např. podmíněně odložený TOS se stanovením dohledu). Podle jednoho z respondentů se TDV tolik neukládá, protože pro společnost a oběti trestných činů je lepší, když je uložen peněžitý trest či trest obecně prospěšných prací.

4. otázka

Téměř všichni dotazovaní soudci (14 z 15) jsou toho názoru, že znovuzavedení elektronického monitoringu by mohlo vést k častějšímu ukládání TDV. Dle názoru jednoho z těchto soudců se soudci „vymlouvají“, že neexistence elektronického monitoringu je hlavním důvodem, proč TDV neukládají. Domnívá se, že by neexistence elektronického monitoringu neměla být důvodem, proč TDV neuložit. Ačkoli jsem toho názoru, že kontrola výkonu TDV prováděná elektronickým monitoringem je mnohem efektivnější oproti namátkovým kontrolám, které jsou prováděny probačním úředníkem, tak se s tímto názorem ztotožňuji. Absence elektronického monitoringu by sama o sobě neměla být důvodem pro odmítnutí uložení domácího vězení. U pachatelů, u kterých lze mít za to, že budou dodržovat podmínky výkonu trestu, není zapotřebí elektronického monitoringu, ale postačí námtkové kontroly. Zpravidla půjde např. o prvotrestanou osobu, která se ke svému činu doznala, a u které lze mít za to, že po dobu výkonu trestu povede řádný život. Naopak u pachatelů, kteří opakovaně porušili podmínky výkonu některého z alternativních trestů lze mít pochybnosti o tom, že v průběhu výkonu TDV povedou řádný život, a proto je vhodné trvat na efektivnější formě kontroly, tedy elektronickém monitoringu. Jeden ze soudců se domnívá, že k nárůstu počtu uložených TDV by znovuzavedením elektronického monitoringu nepatrně došlo, nicméně hlavní příčinu menšího počtu uložených TDV shledává v nedostatku vhodných pachatelů.

5. otázka

Většina dotazovaných soudců (12 z 15) v právní úpravě TDV neshledává žádné problematické ustanovení. Pouze tři soudci jsou toho názoru, že právní úprava obsahuje problematické ustanovení, a to konkrétně ustanovení týkající se výkonu náhradního TOS. Jeden z těchto soudců vidí hlavní problém v § 61 odst. 2 TZ. Výkon náhradního TOS je nastaven tak, že v případě porušení podmínek výkonu TDV se vykoná celý náhradní TOS nebo jeho polovina (podle toho, kdy došlo k porušení výkonu). Dle názoru tohoto soudce je výše uvedené nespravedlivé, jelikož odsouzený bude potrestán stejně, když se rozhodne porušit podmínky výkonu trestu druhý den, jako když by téměř řádně vykonal polovinu jemu uloženého TDV. Zde se opět vracím ke svému návrhu, že by měla být soudu dána možnost při rozhodování o výkonu náhradního TOS snížit výši tohoto trestu s přihlédnutím ke skutečnosti, jak dlouho byly ze strany odsouzeného dodržovány podmínky výkonu TDV.

6. otázka

Většina soudců (12 z 15) došla k závěru, že by se měl znovuzavést elektronický monitoring, má-li dojít k častějšímu ukládání tohoto trestu. Dva soudci uvedli, že by mělo dojít k edukaci soudců o přínosech TDV oproti TOS, přičemž jeden soudce navrhuje, aby došlo k této edukaci i u státních zástupců. Dle názoru tohoto soudce by měl být TDV předmětem dohody o vině a trestu, protože domácí vězení bývá nejčastěji ukládáno v situaci doznání pachatele. Jeden z respondentů je toho názoru, že žádná změna nepomůže, jelikož důvodem, proč je TDV méně ukládán, jsou nevhodní pachatelé. Další soudce uvedl, že by měla být do TZ zavedena možnost krátkého TOS s následným TDV. S tímto názorem se nemohu ztotožnit, jelikož pokud bude pachatel potrestán TOS, tak se „upozadí“ veškeré výhody, které jsou spojeny s TDV. Mám na mysli především zachování pozitivních sociálních, rodinných a pracovních vztahů. Jestliže po vykonání krátkého TOS začne odsouzený vykonávat TDV, tak zpravidla tyto pozitivní vztahy budou již do jisté míry narušeny. Změna ustanovení § 61 odst. 2 TZ by podle názoru jednoho z dotazovaných soudců mohla vést k častějšímu ukládání TDV.

Shrnutí výzkumu

Shrnu-li tento výzkum, tak většina dotazovaných soudců vnímá TDV kladně z hlediska pozitivních účinků na osobu pachatele (zachování rodinných, sociálních a pracovních vazeb), nicméně jsou zde dány mnohé problémy s jeho realizací (množství podmínek, které musí být splněny pro uložení TDV). Co se týče počtu uložených TDV, tak mě nepřekvapuje, že většina dotazovaných soudců neuložila TDV ani jednou či jej uložila jednou nebo dvakrát. Velmi mě překvapilo, že jeden ze soudců uložil tento trest dvacetkrát.

Nejčastěji soudci uváděli, že důvodem nízkého počtu uložených TDV je absence elektronického monitoringu a nedostatek vhodných pachatelů. Nicméně zde byly uváděny i další argumenty např. náročná příprava výkonu a zkoumání podmínek pro možnost jeho vykonání, což vede k tomu, že soudce raději uloží jiný alternativní trest, se kterým nejsou spojeny takové obtíže. Domnívám se, že toto jsou v současnosti hlavní důvody, proč je TDV ukládán v menším rozsahu ve srovnání s jinými alternativními tresty. Na čtvrtou otázku odpověděla většina soudců tak, že znovuzavedení elektronického monitoringu by mohlo vést k častějšímu ukládání TDV. Souhlasím však s názorem jednoho ze soudců, že by absence tohoto způsobu kontroly neměla být sama o sobě důvodem pro odmítnutí uložení domácího vězení.

Téměř všichni soudci uvedli, že právní úprava TDV neobsahuje problematická ustanovení. Pouze tři soudci uvedli, že spatřují problém v institutu náhradního TOS (jeden z těchto soudců to konkretizoval na § 61 odst. 2 TZ). Většina soudců uvedla, že má-li dojít k častějšímu ukládání TDV, tak je zapotřebí znovuzavést elektronický monitoring. Další zásadní změnu, kterou navrhovali někteří soudci, je např. edukace soudců a státních zástupců o přínosech TDV.

Na základě výše uvedeného jsem došel k závěru, že ačkoliv se tento trest po teoretické stránce dotazovaným soudcům zamlouvá, tak po praktické stránce s ním spojují řadu problému, což pak vede k tomu, že raději uloží jiný trest, který tyto problémy nevykazuje. Z tohoto důvodu jej budou ukládat zpravidla jen tehdy, kdy nebude v úvahu připadat žádný jiný alternativní trest a uložení nepodmíněného TOS by se jevilo jako nepřiměřené s ohledem na okolnosti případu.

Závěr

Na závěr bych chtěl shrnout problematiku trestu domácího vězení. V úvodu diplomové práce jsem si vymezil za cíl nalezení důvodů, pro které je trest domácího vězení ukládán méně než jiné tresty. Dalším cílem bylo zodpovězení následujících výzkumných otázek: Má trest domácího vězení větší předpoklady pro naplnění účelu trestu oproti trestu odnětí svobody? Může mít vliv na počet uložených trestů domácího vězení zrušení institutu přeměny trestu domácího vězení a navrácení se k institutu náhradního trestu odnětí svobody? Je absence elektronického monitoringu skutečnou příčinou nižšího počtu uložených trestů domácího vězení?

U první výzkumné otázky jsem došel k závěru, že trest domácího vězení má větší předpoklady pro naplnění účelu trestu ve srovnání s trestem odnětí svobody, jelikož dokáže lépe vést odsouzeného k tomu, aby v budoucnu vedl řádný život. Dále u něho na rozdíl od trestu odnětí svobody nedochází ke zprětrhání pozitivních rodinných a pracovních vazeb, a tudíž není tolik ztížena resocializace odsouzeného.

Co se týče druhé otázky, tak jsem zjistil, že institut přeměny trestu domácího vězení vykazoval řadu nedostatků spočívajících především v problematickém stanovení počtu dní, jež měly být přeměněny na nepodmíněný trest odnětí svobody. Tento institut tak způsoboval v praxi řadu problémů, a tudíž jsem dospěl k závěru, že navrácení se k institutu náhradního trestu odnětí svobody byl krok správným směrem. Přesto se domnívám, že by bylo vhodné z hlediska proporcionality, aby byla soudu dána možnost v případě nařízení výkonu náhradního trestu odnětí svobody snížit výši původně uloženého trestu s ohledem na to, jak dlouho odsouzený plnil řádně podmínky trestu domácího vězení.

U své třetí výzkumné otázky jsem dospěl k závěru, že absence elektronického monitoringu je jednou z hlavních příčin nižšího počtu uložených trestů domácího vězení. Je tomu tak z toho důvodu, že elektronický monitoring dokáže odsouzeného nepřetržitě kontrolovat, čehož namátkovými kontrolami probačního úředníka docílit nelze. Další příčinu nižšího počtu uložených trestů domácího vězení lze spatřovat v nedostatku vhodných pachatelů, kterým může být uložen.

Domnívám se, že právní úprava tohoto institutu vykazuje některé nedostatky jako např. absenci zákonných mantinelů pro časový úsek, v němž je odsouzený povinen se zdržovat v soudem určeném obydlí, dále není požadován souhlas spoližijící osoby s tímto trestem.

V tomto ohledu bychom se měli inspirovat právní úpravou Anglie a Walesu, která tyto nedostatky nemá.

Dále si myslím, že by bylo vhodné si vyžádat předchozí zprávu probačního úředníka o možnostech výkonu tohoto trestu i v případech, kdy je tento trest ukládán jinak než trestním příkazem. Tím by se zabránilo ukládání trestu domácího vězení nevhodným pachatelům.

Dle mého názoru by se naše právní úprava měla v některých směrech inspirovat i slovenskou úpravou domácího vězení. Příkladem může být institut podmíněného upuštění od výkonu zbytku trestu domácího vězení. Na tomto institutu se mi líbí, že se zohledňuje řádné chování odsouzeného v průběhu výkonu domácího vězení. Dále lze dle slovenské právní úpravy uložit trest domácího vězení za trestné činy s horní hranicí trestní sazby nepřevyšující 10 let, tedy lze jej uložit širšímu okruhu pachatelů oproti naší právní úpravě. S ohledem na to, že se praxe potýká s nedostatkem vhodných pachatelů, by bylo vhodné toto zavést do naší právní úpravy.

Jedním z dalších důvodů, pro který je trest domácího vězení pravděpodobně méně ukládán, je skutečnost, že je s ním spojena náročná příprava výkonu a zkoumání podmínek pro možnost jeho vykonání. To potom vede k tomu, že soudce raději uloží jiný trest, se kterým nejsou spojeny takové obtíže.

I přes výše uvedené nedostatky je trest domácího vězení vhodným alternativním trestem, jenž by si zasloužil v rozhodovací praxi soudů větší pozornost.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

- JELÍNEK, Jiří a kol. *Deset let od přijetí českého trestního zákoníku*. Praha: Leges, 2019. 586 s.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. vydání. Praha: Leges, 2019. 1000 s.
- KALVODOVÁ, Věra. *Trest odnětí svobody a jeho výkon*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 189 s.
- KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 921 s.
- LATA, Jan. *Účel a smysl trestu*. Praha: LexisNexis CZ, 2007. 114 s.
- NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní právo hmotné*. 4. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. 373 s.
- ROZUM, Jan a kol. *Zprávy PMS pro účely rozhodnutí v trestním řízení: kvalita, význam, efektivita*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2020. 251 s.
- SCHEINOST, Miroslav a kol. *Sankční politika pohledem praxe*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. 176 s.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní právo hmotné*. 9. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. 1200 s.
- ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. 464 s.
- ŠTERN, Pavel a kol. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál, 2010. 212 s.

Odborné články

- BOLEDOVIČOVÁ, Lucie. Podmínky uložení českého trestu domácího vězení a anglického curfew requirement. *Trestněprávní revue*, 2013, roč. 12, č. 3, s. 63-67
- KURSOVÁ, Jana. Právní úprava domácího vězení v České republice a Anglii. *Státní zastupitelství*, 2015, roč. 13, č. 4, s. 28-36
- LATA, Jan, a kol. Tresty alternativní a nepodmíněné. *Státní zastupitelství*, 2014, roč. 12, č. 1, s. 8-22
- LEGS. Odlišný názor Senátu na změnu trestněprávní úpravy. *Právní rozhledy*, 2021, roč. 29, č. 7, s. 2

- MOUDRÝ, Petr. Vliv vybraných druhů trestů na resocializaci odsouzených – 2. část. *Trestněprávní revue*, 2021, roč. 20, č. 4, s. 205-214
- ROZUM, Jan, a kol. Faktory ovlivňující úspěšný výkon trestu obecně prospěšných prací a trestu domácího vězení. *Trestněprávní revue*, 2021, roč. 20, č. 1, s. 37-41
- ŠČERBA, Filip. Trest domácího vězení po novele č. 330/2011 Sb. *Trestněprávní revue*, 2012, roč. 11, č. 1, s. 1-5.
- VICHEREK, Roman. Vazba a možnosti elektronické kontroly obviněného. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2019, roč. 27, č. 1, s. 29-47

Komentáře

- DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní řád: komentář. 2. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 1117 s.
- DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní zákoník: komentář. 1. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 1490 s.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář. 3. díl. 7. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2013. 3731-4654 s.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář. 1. díl. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2012. 1450 s.
- ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník: Komentář. 1. díl. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2020. 1642 s.

Sborníky

- KARABEC, Zdeněk (ed.). *Restorativní justice: sborník příspěvků a dokumentů*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003. 143 s.

Právní předpisy

- Sentencing Act 2020
- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 456/2009 Sb., o kontrole výkonu trestu domácího vězení, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 458/2009 Sb., kterou se stanoví denní sazba připadající na náklady spojené s výkonem trestu domácího vězení a využitím elektronického kontrolního systému a způsob jejich úhrady, ve znění pozdějších předpisů

- Zákon č. 117/1852 ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Judikatura

- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2013, sp. zn. 11 Tz 17/2013
- Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 12. února 2014, sp. zn. Ts 43/2012
- Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 27. července 2016, sp. zn. 5 To 332/2016

Internetové zdroje

- *Agendy Probační a mediační služby v letech 2018-2022* [online]. pmscr.cz, [cit. 29. srpna 2023]. Dostupné na https://www.pmscr.cz/wp-content/uploads/2023/03/statistiky_agendy_pms_2018-2022.pdf.
- BILD, Jonathan. *Community-Orders-Explainer* [online]. sentencingacademy.org.uk, 10. února 2021 [cit. 24. října 2023] Dostupné na <https://www.sentencingacademy.org.uk/wp-content/uploads/2023/08/Community-Orders-Explainer.pdf>.
- ČTK. *Další naděje na náramky pro vězně. Má je zajistit firma přes dodavatele z Polska* [online]. ceska-justice.cz, 16. srpna 2023 [cit. 23. srpna 2023]. Dostupné na <https://www.ceska-justice.cz/2023/08/dalsi-nadeje-na-naramky-pro-vezne-ma-je-zajistit-firma-pres-dodavatele-z-polska/>.
- ČTK. *Elektronický monitoring vězňů má znovu fungovat v druhé polovině roku 2023* [online]. advokatnidenik.cz, 12. dubna 2022 [cit. 23. srpna 2023]. Dostupné na <https://advokatnidenik.cz/2022/04/12/elektronicky-monitoring-veznu-ma-znovu-fungovat-ve-druhe-polovine-roku-2023/>.

- *Elektronické náramky jsou v ostrém provozu* [online]. justice.cz, 21. září 2018 [cit. 10. srpna 2023]. Dostupné na <<https://naramky.justice.cz/elektronicke-naramky-jsou-v-ostrem-provozu/>>.
- HERMANN, Donald. *Restorative Justice and Retributive Justice: An Opportunity for Cooperation or an Occasion for Conflict in the Search for Justice* [online]. digitalcommons.law.seattleu.edu, 19. prosince 2017 [cit. 15. dubna 2023]. Dostupné na <<https://digitalcommons.law.seattleu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1889&context=jsj>>.
- *Statistiky* [online]. justice.cz, [cit. 29. srpna 2023]. Dostupné na <<https://justice.cz/web/msp/statistiky2>>.
- VICHEREK, Roman. *Účel trestu* [online]. epravo.cz, 22. března 2013 [cit. 1. září 2023]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/ucel-trestu-89770.html>>.

Ostatní zdroje

- Dotazníkové šetření k trestu domácího vězení
- Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Abstrakt/Abstract

Diplomová práce se zabývá jedním z alternativních trestů, tedy trestem domácího vězení. Tato diplomová práce je zaměřena na důkladnou analýzu právní úpravy tohoto trestu, odhalení problematických ustanovení a uvedení případných návrhů řešení těchto problémů. Diplomová práce je rozdělena do šesti kapitol. První kapitola se zabývá vymezením základních pojmů, které s trestem domácího vězení souvisí. Druhá kapitola se věnuje historickému vývoji tohoto trestu na našem území. Třetí kapitola se zabývá ukládáním trestu domácího vězení. Obsahem čtvrté kapitoly je výkon trestu domácího vězení, jeho kontrola a nařízení výkonu náhradního trestu odnětí svobody. V páté kapitole dochází ke srovnání české právní úpravy trestu domácího vězení s právní úpravou Anglie a Walesu a Slovenska. V závěrečné kapitole jsou pak shrnuty a analyzovány odpovědi na dotazník, jehož cílem bylo zjistit důvody nízkého počtu uložených trestů domácího vězení.

The diploma thesis is focused on one of the alternative punishments, i.e. the house arrest sentence. This diploma thesis is focused on a thorough analysis of the legal regulation of this punishment, the revelation of problematic provisions and giving possible proposals for solving these problems. The diploma thesis is divided into six chapters. The first chapter is focused on the definition of basic terms related to the house arrest sentence. The second chapter is devoted to the historical development of this punishment in our country. The third chapter is focused on the imposition of house arrest sentence. The content of the fourth chapter is the execution of house arrest sentence, its control and ordering of the execution of an alternative sentence of imprisonment. The fifth chapter compares the Czech legislation on house arrest sentence with the legislation of England and Wales and Slovakia. The last chapter then summarizes and analyses the answers to the questionnaire, the aim of which was to find out the reasons for the low numbers of house arrest sentences imposed.

Klíčová slova/Keywords

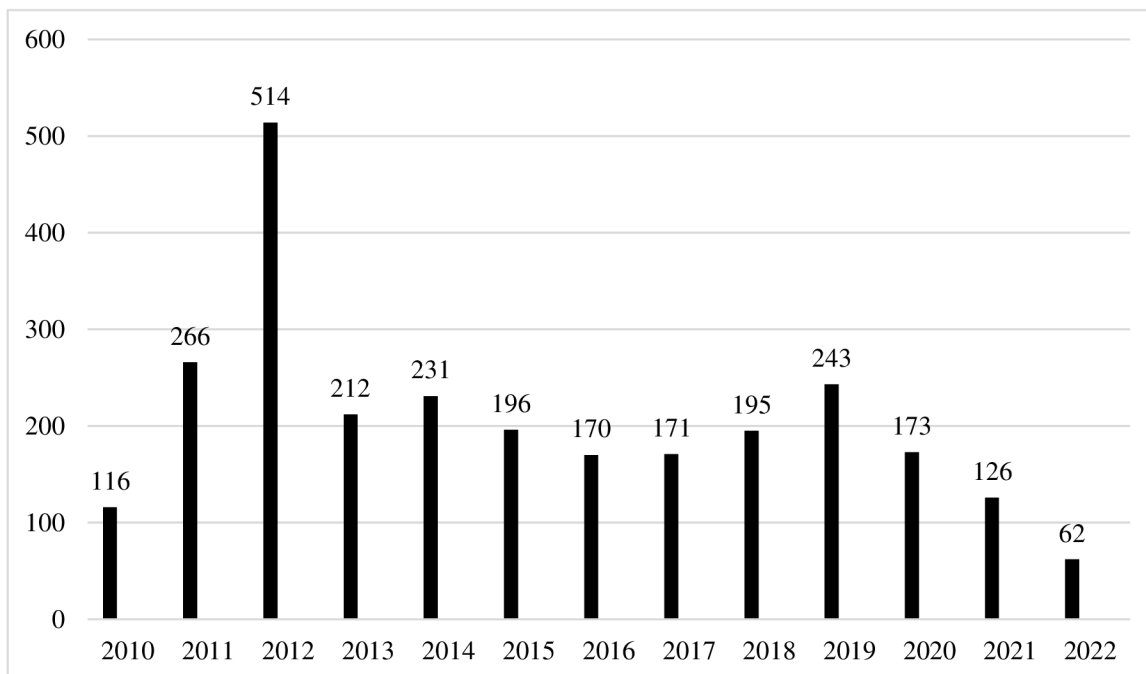
Trest, alternativní trest, domácí vězení, trest odnětí svobody, elektronický monitoring, probační úředník

Punishment, alternative punishment, house arrest, imprisonment, electronic monitoring, probation officer

Přílohy

Příloha č. 1

Počet uložených trestů domácího vězení od roku 2010 až do roku 2022

Zdroje dat:

Statistiky [online]. justice.cz, [cit. 29. srpna 2023]. Dostupné na <<https://justice.cz/web/msp/statistiky2>>.

Agendy Probační a mediační služby v letech 2018-2022 [online]. pmscr.cz, [cit. 29. srpna 2023]. Dostupné na <https://www.pmscr.cz/wp-content/uploads/2023/03/statistiky_agendy_pms_2018-2022.pdf>, s. 43.